

**Educació Intercultural: concepcions dels mestres
en una escola amb escassa presència
d'alumnat d'origen estranger**

Ana González Márquez

Facultat d'Educació i Psicologia

Universitat de Girona

Màster en Atenció a la Diversitat en una Educació Inclusiva

Treball Final de Màster

Curs 2020-2021

Data de presentació: 15/06/2021

Tutor: Eduard Piñero Nieto

ÍNDEX

Resum i paraules clau.....	2
1. Introducció.....	2
2. L'educació intercultural a l'escola	4
2.1. Educació intercultural o multicultural?.....	4
2.2. L'educació intercultural: aspectes clau	5
2.2.1. Competències docents per a l'educació intercultural	7
2.3. Com entenen els mestres l'educació intercultural?	9
2.3.1. El cas dels mestres en contextos amb índex baix d'alumnes d'origen immigrant	13
3. Mètode	15
3.1. Justificació de la metodologia.....	15
3.2. Participants i criteris de selecció.....	16
3.3. Procediment per l'obtenció de dades.....	17
3.4. Procediment per a l'anàlisi de dades	19
4. Resultats i discussió.....	20
4.1. Trajectòria	20
4.2. Concepcions sobre l'atenció a la diversitat i la personalització.....	21
4.3. Definició de cultura	22
4.4. Estratègies amb els alumnes.....	23
4.5. Valors	26
4.6. Famílies	27
4.7. Competències docents per a l'educació intercultural.....	28
4.8. Dificultats i propostes per a l'educació intercultural	29
5. Conclusions i prospectiva	30
6. Referències bibliogràfiques	34
ANNEXOS.....	38
Annex 1. Consentiment informat.....	39
Annex 2. Guió entrevistes	42
Annex 3. Codificació de les entrevistes	45

Resum i paraules clau

RESUM · La investigació que es presenta té la finalitat d'aportar més informació sobre quines concepcions tenen els mestres en contextos amb pocs alumnes d'origen estranger sobre què és l'educació intercultural i, per tant, sobre com s'ha de dur a terme.

Es va dur a terme un estudi de cas amb un grup de set mestres d'educació infantil i primària d'una escola de Girona (Espanya) amb un índex baix d'alumnes d'origen estranger. Per recollir les dades, es va dur a terme una entrevista individual amb cadascun d'aquests docents. A través del seu l'anàlisi es va poder evidenciar que, en general, centren la seva actuació en el treball dels valors, especialment del respecte cap a la diversitat. Tanmateix, caldria millorar les activitats que perpetuen les relacions rígides entre cultura i comportament, i fomentar la interdependència.

PARAULES CLAU · Educació intercultural, percepció dels mestres, diversitat cultural, competències docents

1. Introducció

Algunes diversitats, com la lingüística, l'ètnica i la religiosa, se solen entendre com a resultat de la immigració, i es tendeix a gestionar-les a través de l'assimilació, imposant les característiques dels grups dominants (Ruiz, 2013). Conjuntament, se sol diferenciar a l'"altra" respecte a "nosaltres", cercant característiques incompatibles (Díez, García, i Quiroga, 2017). D'aquesta manera, segons els autors, s'estableixen relacions de poder que busquen l'homogeneïtzació de les cultures. Alhora, també comporten desigualtats a través de la jerarquització de les diferències (Besalú, 2018; García, Rubio, i Fernández, 2018).

Encara que es requereix un treball conjunt des de diferents àmbits, cal tenir en compte que l'educació intercultural és un pas molt important per afrontar les desigualtats socials, sent l'escola un escenari privilegiat per aconseguir una societat intercultural (Díe, 2012; Leiva, 2013). Segons els autors, s'ha de treballar perquè a les

escoles s'assoleixi un clima de tolerància a través de la constitució d'una cultura de la diversitat. Aquest canvi s'haurà de traduir en la societat, aconseguint el que demana Ruiz (2013): ciutadans que canviïn la manera de veure la realitat i actuar-hi a través de l'autocrítica, l'empatia i el diàleg.

Així doncs, l'educació intercultural, a partir de la col·laboració i participació crítica de tota la comunitat educativa, ha de contribuir a una comunitat en la qual s'accepten i respecten les diferències personals. Una comunitat en la qual es dona una valoració mútua i es reconeix la humanitat comuna (Leiva, 2013; Maiztegui-Oñate, Villardón-Gallego, Navarro, i Santinánñez, 2019). A més a més de millorar les actituds de tota la comunitat educativa per a crear xarxes de convivència, l'educació intercultural també pot ajudar a trobar significats culturals compartits (Leiva, 2017).

Cal considerar que no hi ha gaire recerca sobre com els mestres entenen l'educació intercultural, tot i la seva importància, ja que les idees legitimen les actuacions (Díez, *et al.*, 2017; i Tarabini, 2018). Amb les investigacions dutes a terme, García-Cano, Márquez, i Angrela (2008) comenten que els mestres relacionen l'educació intercultural amb els alumnes d'origen estranger. Per tant, seria interessant saber com veuen l'educació intercultural els mestres d'escoles on el percentatge d'alumnes estrangers és reduït. El 2008, García-Cano, *et al.* afirmaven que hi havia poques investigacions sobre quina és la visió del professorat en aquests contextos i, actualment, l'escassetat d'estudis segueix vigent.

Per aquest motiu, es proposa identificar i analitzar en profunditat les concepcions sobre l'educació intercultural dels mestres d'una escola amb un baix índex d'alumnes d'origen immigrant. D'aquesta manera, es pretén ampliar el coneixement que es té en aquest àmbit i, així, poder reflexionar sobre com millorar les pràctiques educatives.

2. L'educació intercultural a l'escola

2.1. Educació intercultural o multicultural?

Encara que hi ha autors que utilitzen els dos noms per a referir-se al mateix concepte, hi ha altres que els diferencien (Portera, 2008; Leiva, 2010b; Díe, 2012). Per una banda, aquests autors consideren que la multiculturalitat a l'escola suposa la convivència d'alumnes de procedències diverses en un mateix espai, cercant el coneixement i la valoració positiva de la diversitat, i la igualtat i el respecte entre les diferents cultures. Per altra banda, en la interculturalitat hi ha **interacció** entre les diferències culturals, establint-se una interdependència enriquidora per tal d'evitar l'assimilació de la cultura dominant. Convé fer especial menció al fet que en aquest treball s'utilitzarà el concepte "Educació Intercultural" per tal de reflectir la diferència entre els termes. A més a més, també es tindrà en compte que, segons Banks (2010), la cultura no són objectes tangibles, sinó idees, coneixements, valors, creences, interpretacions... d'un grup de persones. Aquests aspectes intangibles poden donar sentit als objectes tangibles.

L'educació multicultural, segons exposa Díe (2012), accentuava l'exclusió a través del treball de les particularitats com a característiques oposades a les de les altres persones, alhora que s'establien relacions de causalitat entre la cultura i el comportament. Així doncs, va sorgir l'educació intercultural, per tal de poder donar resposta a la necessitat d'assolir la justícia social.

La societat és multicultural perquè tothom és divers, però cal tenir en compte que les relacions de convivència provoquen desigualtats en col·lectius concrets. Per tant, l'educació intercultural, de forma transversal, ha de procurar educar en el respecte i l'equitat (García-Cano, *et al.*, 2008), a través del reconeixement i valoració de la diversitat, fomentant el diàleg, la cooperació i l'intercanvi (Salas, *et al.*, 2012). Tanmateix cal que es faci valorant l'equilibri entre el que és col·lectiu i el que és individual, respectant la diferència, però també buscant espais de trobada (Leiva, 2017; Besalú, 2018).

2.2. L'educació intercultural: aspectes clau

Per començar, cal tenir clar que l'educació intercultural s'ha de dur a terme en qualsevol context, encara que se sol creure que només s'ha de fer quan hi ha població estrangera a l'aula, i s'ha de dirigir a tot l'alumnat (García-Cano *et al.*, 2008; Leiva, 2010a).

Molts docents pensen que l'Educació Intercultural només està relacionada amb continguts sobre ètnies, races i grups culturals, però en realitat, cal contemplar **cinc dimensions** més complexes (Banks, 2010): integració dels continguts, el procés de construcció del coneixement, la reducció dels prejudicis, l'equitat pedagògica, i l'apoderament de la cultura de l'escola i l'estructura social. Així doncs, l'educació intercultural no és una assignatura, o una metodologia, és el mitjà a través del qual organitzar el currículum i la manera d'ensenyar per garantir l'equitat per a tot l'alumnat (García-Cano *et al.*, 2008).

La **integració de continguts** comporta utilitzar exemples i mostrar continguts de diferents cultures per a conceptes, teories, principis... Aquesta dimensió sol ser més fàcil d'aplicar en els àmbits de les ciències socials, la llengua, l'art i la música (Banks, 2010).

Alhora, els mestres han d'ajudar als alumnes a ser conscients de com els marcs culturals influencien al **procés de construcció del coneixement**. Per exemple, caldria plantejar-se què comporta el "descobriment europeu d'Amèrica".

Conjuntament, és necessari contemplar activitats per a **reduir els prejudicis**, per al desenvolupament d'actituds positives cap a la diversitat racial, ètnica i de grups culturals. El treball d'aquestes actituds i valors, com el respecte, la igualtat, la tolerància, la solidaritat... és molt important per evitar l'exclusió (Leiva, 2010a; Díe, 2012). Però cal que es faci amb un treball empàtic, a través de la relació, centrant-se en el reconeixement i visibilització de la diferència com a característica intrínseca a qualsevol persona (Moliner, L., i Moliner, O., 2010; Leiva, 2017).

També caldria el reconeixement, acceptació i respecte cap a la pròpia individualitat, fent que cada alumne s'identifiqui com un subjecte crític, únic i irrepetible (Leiva, 2017). En relació amb aquest fet, els mestres han d'atendre les particularitats culturals dels alumnes, perquè si no aquest alumnat haurà d'escollir entre assimilar la cultura majoritària, o defensar la seva refusant les altres (Leiva, i Merino, 2007), no tenint en compte el dret de tota persona a tenir una educació que respecti plenament la seva identitat cultural (UNESCO, 2001).

Caldrà recordar que la identitat és la suma de diferents pertinences, que un individu no només pertany a un grup social i, per tant, les opcions de pertinença són múltiples i complementaries (Banks, 2010; Díe, 2012; Besalú, 2018). Així, segons els autors, no es poden establir identificacions culturals rígides, ni tampoc relacions causals entre cultura i comportament. Per aquest motiu, serà necessari desenvolupar i fomentar el pensament crític i reflexiu, sent conscients que la cultura és dinàmica, allunyant-se d'aquestes relacions estàtiques que acaben comportant la classificació de les persones (Osuna, 2012). Segons l'autora, en relació amb aquests aspectes, també és necessari ajudar a la conscienciació sobre les relacions de poder, tractant de forma prioritària els mecanismes del racisme i la discriminació com un tema transversal del currículum.

A més a més, caldrà procurar que hi hagi **equitat pedagògica**, que es faciliti l'èxit a tot l'alumnat a través de la personalització de l'aprenentatge. Segons Leiva (2017), l'educació intercultural hauria de desenvolupar aquesta educació personalitzada, en la qual s'atén a tots els estudiants, siguin immigrants o autòctons. I no només als estudiants, sinó a tota la comunitat educativa, sense dirimir la seva personalitat, i reconeixent-los, abans de tot, com a persones.

Per tal d'assegurar aquesta equitat, també cal **l'apoderament de la cultura de l'escola**. Banks (2010) proposa revisar la cultura de centre i reestructurar-la amb tots els treballadors de l'escola. L'escola és un sistema social amb variables interrelacionades, de les quals, segons l'autor, cal contemplar: les normes i polítiques de l'escola, la cultura i currículum ocult de l'escola, el tipus d'ensenyament i

estratègies, el tipus d'aprenentatges, el llenguatge i els dialectes de l'escola, la participació de la comunitat, els programes d'assessorament, els processos d'avaluació, els materials, el currículum, i les actituds, percepcions, creences i actuacions del personal de l'escola. En totes aquestes dimensions caldrà tenir en compte el treball per, des de i en la democràcia, l'esperit crític i la llibertat (Leiva, 2017). Així, segons l'autor, es treballarà des de la inclusió, en la qual cadascú podrà mantenir la seva idiosincràsia.

En aquest sentit, Besalú (2018) contempla el desenvolupament del sentiment de pertinença, la **competència ciutadana**, que valora els drets humans i el pensament crític, i la participació en assumptes públics de forma democràtica. A més a més, també serà necessari el treball de les habilitats per a la gestió de conflictes amb els alumnes i les famílies (Leiva, 2010a), ja que aquests són normals en una societat plural i democràtica (Ruiz, 2013).

Pel que fa a la **família**, és important destacar que cal crear espais formatius per a tota la comunitat, on es reconegui la importància de la participació de totes les famílies (Leiva, 2010a). Exemples d'aquestes activitats són les xerrades amb cafè, tallers extraescolars per a alumnes i famílies, escola de pares i mares, i espais de suport a l'aprenentatge de la llengua materna.

A més a més, l'escola ha d'obrir-se al seu entorn, ha de ser un **espai democràtic i col·laboratiu obert a la comunitat** (Osuna, 2012; Leiva, 2013).

Així doncs, l'educació intercultural té una perspectiva inclusiva, en la qual es busca una educació en igualtat per a tot l'alumnat, amb la col·laboració i participació crítica de tota la comunitat educativa. A través de la relació, es podrà ajudar als alumnes a assentar les bases de les competències per a una societat plural i democràtica que, segons Cernadas, Lorenzo i Santos (2014), és objectiu de l'escola.

2.2.1. Competències docents per a l'educació intercultural

En relació amb el que cal fer per aconseguir una escola intercultural, trobem les competències dels docents. Aquestes guarden relació amb els coneixements,

habilitats i actituds que han de tenir els agents educatius, basats en els valors que haurien de formar part de la societat (Leiva, 2010a).

Segons Besalú (2018), cal una formació cognitiva, competencial i actitudinal. Així doncs, els mestres han de reflexionar sobre el seu pensament i les seves creences, han de ser capaços de proposar activitats interdisciplinàries, i tenir una actitud de respecte cap a la singularitat de cadascú. Dimitrov, i Haque (2016) exposen que els mestres haurien de tenir tres tipus de competències, que també contemplen el que exposa Besalú (2018): fundacionals, facilitadores i de disseny del currículum. En totes elles els mestres necessiten allunyar-se de la visió etnocèntrica (Catroux, 2014).

Les competències **fundacionals** són aquelles que permeten reflexionar sobre la pròpia consciència de la interculturalitat, i ajudar als alumnes a desenvolupar les competències interculturals. També contemplen que els mestres siguin un model de tolerància i pensament crític i reflexiu. Leiva (2010b), en relació amb aquest fet, exposa que els mestres han de ser conscients de les seves valoracions sobre la diversitat cultural. A més a més, té en compte que els eixos bàsics de la competència intercultural del professorat són l'empatia i l'obertura i voluntat per relativitzar les pròpies creences i comportaments, sabent interactuar amb els altres, acceptant i mediant entre diferents perspectives i percepcions del món.

En aquest sentit, les habilitats **facilitadores** són les que permeten interactuar amb els alumnes, i fomenten la interacció entre ells per tal de respectar la diversitat, tenint en compte les seves necessitats. En aquesta identificació, caldrà distingir els factors personals, situacionals i culturals (Díe, 2012). Besalú (2018) afegeix que cal que les famílies també es puguin sentir incloses.

Finalment, quant al **disseny del currículum**, cal tenir present que s'ajudi als alumnes a participar en activitats que promoguin la justícia social. També inclou que les activitats tinguin en compte el treball des de diferents perspectives, i que l'avaluació reconegui les diferències culturals que es poden donar en la comunicació.

Segons Leiva (2010a), els docents han de tenir una bona formació en aquestes competències, per tal de poder promoure l'educació intercultural.

2.3. Com entenen els mestres l'educació intercultural?

Leiva (2010a) contempla l'existència de quatre perspectives del professorat sobre l'educació cultural: tècnica-reduccionista, romàntica-folklòrica, crítica-emocional i reflexiva-humanista. Més endavant, Osuna (2012) va fer una classificació semblant: assimilació cultural, valoració de les altres cultures, educació bicultural i enfocament sociocrític.

La perspectiva **tècnica-reduccionista** relaciona l'educació intercultural a contextos amb un alt nombre d'alumnes immigrants. Els docents se centren a treballar l'educació intercultural amb aquests alumnes i les seves famílies, donant molta importància a la llengua, la conducta i el currículum. A més a més, la diversitat és vista com un problema per a la convivència escolar. Aquesta perspectiva concorda amb la de l'assimilació cultural exposada per Osuna (2012).

Cal tenir en compte que, en general, es relaciona la diversitat cultural amb la immigració, tot i que aquesta és característica pròpia de les societats avançades (Ruiz, 2013). En educació, alguns estudis conclouen que els mestres pensen que l'educació intercultural es relaciona amb la població estrangera (Franzé, 2008; García-Cano *et al.*, 2008), però hi ha altres en els quals només una minoria de mestres ho consideren així (Leiva, 2010a).

Els estudis que conclouen que es dona aquesta relació, també afirmen que es considera que l'educació intercultural és necessària perquè hi ha una "diferència cultural" entre la "nostra" cultura i la "seva", que es relaciona directament amb la nacionalitat, continent o regió d'origen, la religió, la llengua, etc. Així doncs, es té una visió simplista de la cultura que serveix per justificar els problemes que sorgeixen per la seva manera de fer (Franzé, 2008; García-Cano *et al.*, 2008). Aquesta relació, que es contraposa amb el que s'ha exposat anteriorment a través de Banks (2010), Díe (2012) i Besalú (2018), pot augmentar els problemes per a la població immigrant (Osuna, 2012).

Pel que fa a la llengua, cal tenir en compte que els docents pretenen que adquireixin la llengua del país on viuen en el moment, però valorant la seva primera llengua (Salas

et al., 2012). Així doncs, els mestres també relacionen l'educació intercultural amb la necessitat de tenir eines perquè els alumnes immigrants puguin aprendre la llengua, ja que no saber-la es relaciona directament amb el fracàs escolar (García-Cano *et al.*, 2008). En centrar-se només en això, les autores exposen que pot comportar que se segueixi problematitzant una determinada realitat, en lloc de tenir una visió més ampla de l'atenció a la diversitat. En aquest sentit, s'acaba relacionant la diversitat cultural amb una circumstància excepcional (Cernadas *et al.*, 2014).

Per altra banda, conjuntament amb la llengua, els mestres exposen que cal ensenyar als immigrants la "nostra cultura", els nostres costums, per tal que els sigui més fàcil estar en el nostre context (García-Cano *et al.*, 2008). Mostrant així que, per als mestres, la interculturalitat se centra a presentar-se a si mateixos com a un grup homogeni, diferent dels grups dels immigrants.

La mirada **romàntica-folklòrica** és la més predominant, i es basa a exaltar determinats trets culturals a través de festes i jornades escolars específiques. Els docents solen demanar ajuda a entitats socioculturals per a dur a terme aquest tipus d'activitats, però no es comprometen en la col·laboració. Per a Osuna (2012) formaria part de la perspectiva de valoració de les altres cultures. L'autora també exposa la perspectiva de l'educació bicultural, en la qual, per tal que el grup minoritari no perdi la seva identitat cultural, s'adquireixen competències en dues cultures. Tanmateix, no es donen intercanvis culturals.

Els mestres, en tenir una visió de la cultura rígida, tendeixen a utilitzar missatges de respecte mutu i enriquiment per a la convivència, però no per reconstruir la cultura, desenvolupant en els grups diferents maneres d'actuar (García-Cano *et al.*, 2008). Així doncs, les autores exposen que, per als mestres, l'educació intercultural ha de donar solució als problemes causats per la diferència cultural, a través de l'adquisició de valors i l'acceptació. En concordança, Leiva, i Merino (2007), afirmen que els valors que més es treballen són el respecte, la solidaritat, la tolerància, i la igualtat. Molts docents consideren que es poden treballar aquests valors i, consegüentment, l'educació intercultural, des de i en el conflicte (Leiva, 2010a). Aquests poden donar-

se per problemes específics (de comportament, lingüístic, curricular...), per dificultats entre alumnes i famílies d'origen immigrant i autòctones, o també per falta de recursos per atendre a la diversitat.

A més a més, els mestres també consideren que cal donar visibilitat a les diferències culturals. Tanmateix, molts creuen que és suficient si es fa través d'activitats que se centrin en els aspectes fonamentals del folklore i els costums de les cultures dels alumnes immigrants, i incorporant alguns textos específics i pel·lícules amb el mateix propòsit (Leiva, 2010b; Salas *et al.*, 2012).

Cal tenir en compte que entendre la cultura a través de la classificació genera jerarquies i desigualtats, comparant-les, situant-les més a prop o més lluny del que es considera normal (García-Cano *et al.*, 2008; García, *et al.*, 2018). Segons els autors, aquest fet també pot portar a crear les relacions entre cultura i comportament exposades anteriorment. Alhora, trobem que els docents poden tenir baixes expectatives pel lloc d'origen (Franzé, 2008; Salas *et al.*, 2012).

En la perspectiva **crítica-emocional** hi ha un compromís crític, ètic i polític per part dels docents amb la diversitat cultural, per tal d'aconseguir un currículum intercultural. Es creen espais per a la participació, per tal que es doni un intercanvi cultural que promogui una bona autoestima en els alumnes immigrants, i la crítica constructiva de les diferents identitats culturals grupals.

La mirada **humanista-reflexiva** comporta un canvi actitudinal i d'educació en valors. Els docents han d'establir una comunicació empàtica amb l'alumnat i les famílies immigrants, sent conscients de la importància que tenen per a la millora de la convivència. Osuna (2012) contempla l'enfocament sociocrític, que cerca que es desenvolupi el pensament crític per tal de no reproduir les desigualtats socials i evitar el racisme.

Pel que fa a promoure la visibilització de la diversitat, els mestres consideren que l'escola ha de fomentar que es comparteixin les diferències culturals en espais de diàleg, que s'han d'ensenyar diferents costums, i que la diversitat cultural ha de quedar reflectida en els materials que s'utilitzen (Martínez, Maquilón, i Alves, 2013).

Alhora, cal considerar que hi ha mestres que tenen en compte la creació d'un currículum intercultural que valori totes les cultures (Leiva, 2010a). En relació amb aquest fet, la major part del professorat considera que la interculturalitat hauria de formar part del projecte educatiu de centre, perquè així es reflecteixi en les actuacions (Leiva, 2010b).

Quant a l'equitat pedagògica, s'aposta pel tractament diferenciat dels alumnes amb dificultats a conseqüència de les diferències culturals i, per tant, cal preveure-ho en les programacions (Martínez *et al.*, 2013; Rodríguez, 2017). Segons els estudis, també cal assegurar la participació de tot l'alumnat. Tanmateix, cal tenir present que per als mestres, el principal objectiu amb l'alumnat amb diversitat cultural és la integració (Rodríguez, 2017). A més a més, segons l'autor, la meitat dels mestres consideren que per a resoldre els problemes interculturals cal el diàleg, i quasi la meitat més, creuen que cal la participació.

En relació amb el treball conjunt, cal destacar que, segons Salas *et al.* (2012), en els centres es treballa l'educació intercultural a través de les accions de tot el professorat, però destaquen que els mestres consideren que l'equip d'orientació i el mestre d'educació especial tenen un paper fonamental.

Per la majoria de docents, les famílies immigrants haurien de participar en l'escola (Leiva, 2010; Rodríguez, 2017). Alhora, els docents consideren que cal millorar les actituds d'aquestes famílies cap a l'escola, i que tinguin expectatives més altes per als seus fills, per evitar el fracàs escolar (Franzé, 2008; Salas *et al.*, 2012). Pel que fa a la necessitat de treballar conjuntament en l'organització de l'escola, la majoria de docents consideren que l'opinió de les famílies dels alumnes immigrants és important per a la programació escolar (Martínez, *et al.* 2013). Tanmateix, segons els mateixos autors, menys de la meitat incorporen les informacions facilitades per aquestes. Al mateix temps, les famílies consideren que hi participen poc perquè no es donen prou oportunitats (Salas *et al.*, 2012; Rodríguez, 2017). Per altra banda, és important destacar que alguns centres tradueixen la informació per tal que les famílies puguin participar més del dia a dia a l'escola (Salas *et al.*, 2012). A més a més, per tal que les

famílies participin més a l'escola, molts docents creuen que és imprescindible que sentin que el centre no només és un suport educatiu, sinó també emocional, on se'ls tracta amb empatia i hi ha confiança mútua (Leiva, 2010a).

Cal valorar que molts mestres consideren que l'educació intercultural suposa una reflexió profunda sobre l'educació actual, podent donar resposta a la complexa realitat educativa (Leiva, 2010a). Tot i això, es pot veure que moltes propostes difereixen de les necessitats personals i d'aprenentatge dels alumnes i de les famílies.

Si ens fixem en la **formació**, en general, els mestres no han rebut formació inicial, ni permanent, per a dur a terme educació intercultural. La majoria dels docents consideren que no tenen prou coneixement cultural ni formació pedagògica per poder satisfer les necessitats de l'alumnat d'origen immigrant (Leiva, i Merino, 2007; Franzé, 2008; Leiva, 2010a; Rodríguez, 2017). Així doncs, tal com afirma Franzé (2008), es dona una paradoxa entre la relació que s'estableix entre les problemàtiques, exposada anteriorment, i l'origen dels alumnes, ja que realment no es té prou coneixement sobre la seva cultura.

Conjuntament, molts mestres afirmen que, a més a més de formació, també necessiten més recursos humans específics (Leiva, 2010a). Tot i això, també hi ha mestres que pensen que no és important formar-se en educació intercultural, però en canvi demanen més personal que tingui aquesta formació a l'escola (Sala *et al.*, 2012).

2.3.1. El cas dels mestres en contextos amb índex baix d'alumnes d'origen immigrant

Per a començar aquest punt, cal tenir en compte que els mestres d'escoles amb poca població d'origen immigrant solen relacionar l'Educació Intercultural amb la **població estrangera**, considerant que és la que permet un intercanvi amb l'alumnat nadiu (Leiva, i Merino, 2007; Maiztegui-Oñate *et al.*, 2019). Per aquest motiu, els mestres no s'impliquen en activitats interculturals si no hi ha alumnes estrangers (García-Cano *et al.*, 2008). Tanmateix, segons Cernadas *et al.* (2014), la majoria de mestres, sobretot els novells i els que han fet formacions específiques, consideren que

l'educació intercultural s'ha de treballar a totes les escoles. En aquest estudi, es va concloure que, per als mestres, l'educació intercultural és imprescindible per a l'**educació de qualitat**, i que és la que permet prevenir els conflictes culturals.

Així doncs, la majoria de mestres afirmen que l'escola ha de **gestionar la diversitat cultural** (Cernadas *et al.*, 2014). Segons l'estudi que van dur a terme els autors, la meitat del professorat considera que els alumnes immigrants han d'adaptar-se a la cultura majoritària, i que, per tant, l'escola ha de centrar-se en aquesta. Consideren que no es pot treballar a partir del manteniment de les cultures d'origen i adquirint nous costums i valors, sinó que es decanten per l'assimilació. Tanmateix, de forma contradictòria, la majoria consideren que cal adaptar el currículum a les diferents cultures, i que cal respectar la cultura d'origen per tal de millorar la integració i l'èxit d'aquest alumnat.

Els mestres de contextos amb pocs alumnes d'origen immigrant aposten pel treball dels **valors** (tolerància, respecte, acceptació de la diferència...), el desenvolupament de l'empatia i el foment de la cooperació, a través de les diferències entre els alumnes que tenen a l'aula (Maiztegui-Oñate *et al.*, 2019). Consideren que, com que no tenen diversitat d'origens, cal treballar l'educació intercultural amb la diversitat que tenen a l'aula.

A més a més, aquests mestres opinen que falta temps per poder **reflexionar** en profunditat sobre el que fa referència a l'Educació Intercultural (Maiztegui-Oñate *et al.*, 2019).

Finalment, segons Cernadas *et al.* (2014), el que més influencia en la valoració i concepcions sobre l'educació cultural són els anys d'**experiència docent i les formacions específiques** en aquesta temàtica. On es mostraven més diferències era entre els docents amb menys de cinc anys d'experiència, i els que en tenien més de trenta; obtenint resultats més d'acord amb els principis de l'educació intercultural com menys anys d'experiència es tinguessin. Els docents amb una major experiència laboral mostraven una visió més assimilacionista, i relacionaven en major mesura l'educació intercultural amb les escoles amb alumnes immigrants. També es donaven

aquestes diferències entre els docents que havien fet formacions específiques i els que no. Tanmateix, haver treballat amb alumnes de procedència immigrant no va provocar diferències en les respostes.

Es pot observar que no s'estableixen perfils concrets entre els docents d'escoles amb un baix índex d'alumnes d'origen immigrant i docents d'altres centres. Tanmateix, en els estudis fets fins al moment en aquests contextos s'identifica una tendència a relacionar l'educació intercultural amb els alumnes estrangers i, fins i tot, hi ha autors que han trobat que això provoca inacció. Per aquest motiu, a continuació es presenta el mètode de l'estudi en una escola amb pocs alumnes d'origen immigrant.

3. Mètode

3.1. Justificació de la metodologia

Com s'ha vist fins ara, l'educació intercultural permet transformar la societat a través de l'adquisició d'actituds i valors per part de la comunitat educativa. Tot i això, hi ha poques investigacions sobre quines concepcions tenen els mestres sobre què és l'educació intercultural i, per tant, com la duen a terme.

Tenint en compte aquest fet, es planteja la pregunta: Quina és la percepció que tenen els mestres en escoles amb un baix índex d'alumnes d'origen immigrant sobre què és l'educació intercultural?

Seguint la classificació proposada per Cohen, i Manion (2002), aquest estudi segueix una metodologia qualitativa, podent conèixer els significats subjectius que els participants atorguen a l'educació intercultural.

Com que la pregunta d'investigació se centra en els docents d'un tipus de context, es va realitzar un estudi de cas amb l'objectiu d'identificar i analitzar en profunditat les concepcions sobre l'educació intercultural dels mestres d'una escola amb un baix índex d'alumnes d'origen immigrant. Aquesta identificació pot permetre reconèixer possibles mesures que cal tenir en compte per a millorar les pràctiques educatives.

En ser un estudi de cas, la investigació se centrarà en un aspecte específic, les concepcions dels mestres sobre l'educació intercultural, en un centre educatiu concret (Bell, 1999) Ballester, 2001). Com exposa Ballester (2001), es farà una descripció detallada de la situació, presentant els aspectes característics, i també les discrepàncies. Tanmateix, tal com exposen els autors, els resultats i conclusions que s'extreguin no es podran generalitzar.

3.2. Participants i criteris de selecció

La població d'aquesta investigació van estar set mestres d'una escola concertada de la ciutat de Girona. En aquest centre hi ha un baix índex d'alumnat d'origen immigrant.

Es va demanar la col·laboració d'alguns mestres, preferiblement tutors, ja que són els que es troben la major part de les hores en una aula concreta. A més a més, també es va contemplar que hi hagués mestres tant d'educació infantil com de primària, i d'equips que els assessoressin. Així doncs, els participants van ser: dues tutores d'educació infantil, tres tutores d'educació primària, una mestra de l'equip d'orientació, i un mestre de l'equip directiu.

En un primer moment, es va contactar amb l'equip directiu de l'escola per a informar sobre els objectius de l'estudi i demanar la col·laboració dels mestres. Un cop confirmada la participació del centre, es va enviar per correu electrònic el consentiment informat, format pel full d'informació i el de consentiment (Annex 1) als participants. També es va donar una còpia en paper el dia de l'entrevista.

En el document, tal com proposa Bell (1999) i la British Educational Research Association (2018), se'ls informava sobre la importància de la seva participació, quin és l'objectiu de l'estudi, què haurien de fer, qui analitzaria les dades i per a què s'utilitzarien. També se'ls oferien compartir els resultats obtinguts. De la mateixa manera, se'ls informava sobre que podien retirar el seu consentiment en qualsevol moment, fos quin fos el motiu. Per aquest motiu, i per si tenien algun dubte, se'ls oferien les dades de contacte.

Per altra banda, per assegurar la confidencialitat dels participants, s'han anonimitzat els noms, especificant a quin grup corresponen: Inf1, Inf2, Pri1, Pri2, Pri3, Orientació, i Equip directiu.

3.3. Procediment per l'obtenció de dades

Per a recollir les dades es va dissenyar un guió per a realitzar una entrevista individual, semiestructurada, dirigida i enfocada. Es va crear una taula amb els temes a tractar, els objectius específics i qüestions a tenir en compte per a cadascun dels temes i, finalment, a través d'aquesta informació es van redactar preguntes possibles (Annex 2).

Tal com afirma Banks (2010), a l'escola hi ha moltes variables interrelacionats a tenir en compte. Tanmateix, aquest estudi se centra en les concepcions dels mestres i la seva actuació a l'aula, tractant els següents temes directament relacions amb l'objectiu:

- Definició d'atenció a la diversitat
- Opinió sobre la personalització de l'aprenentatge
- Definició de cultura
- Competències docents per a l'educació intercultural
- Treball de la interculturalitat: opinió sobre com s'hauria de fer, activitats necessàries, ús d'exemples i material
- Aspectes a millorar per a assolir l'educació intercultural

El disseny de l'entrevista va passar per dues fases. En un principi, es va elaborar un primer guió a través de les recomanacions de diferents autors, conjuntament amb els continguts sobre educació intercultural exposats al marc teòric. Es va tenir en compte que, segons Bell (1999), les entrevistes semiestructurades permeten recollir les dades imprescindibles a través d'una guia, però mantenint suficient llibertat perquè l'entrevistat pugui fer sorgir dades interessants per a la recerca. Alhora, l'entrevista enfocada estableix unes temàtiques sobre les quals parlar, facilitant l'anàlisi. A més a més, tal com exposen Cohen, i Manion (2002), l'entrevista dirigida permet a l'entrevistador introduir indicacions orals per centrar-se en els aspectes sobre els

quals es vol recollir informació. En conjunt, el participant té llibertat per exposar dades que consideri rellevants, i l'entrevistador pot guiar l'entrevista cap a la informació concreta que necessiti.

Aquest disseny primerenc es va sotmetre al judici de l'expert, el tutor del treball, per assegurar la seva validesa. Seguidament, es va passar a una segona fase, en la qual es van implementar els consells de millora, obtenint el guió final per a l'ús en l'entrevista amb els participants. En el guió es contempen quatre apartats:

1. Procediments ètics: es pretén legitimar l'entrevista a través de recordar aspectes del consentiment informat i demanant l'autorització per enregistrar el so.
2. Identificació de l'entrevistat: aquesta part serveix per saber en quin curs és mestre, i quina ha estat la seva trajectòria laboral.
3. Formació en educació intercultural: es procuren recollir dades sobre la trajectòria formativa, tant inicial com contínua.

Es va tenir en compte valorar la trajectòria docent i la formació per, si es donaven diferències en les respostes, poder identificar si havia algun tret que pogués marcar la diferència, tal com passa a Cernadas *et al.* (2014).

4. Estratègies per treballar l'educació intercultural a l'escola: aquest apartat de l'entrevista és el que se centra en les concepcions dels mestres. En un primer moment, es fan preguntes per saber què creuen que és l'atenció a la diversitat i què opinen sobre la personalització de l'aprenentatge. Seguidament, es procura saber què és la cultura per a ells, tenint en compte que pot afectar a com s'entén l'educació intercultural. També s'identifica com creuen que s'hauria de treballar l'educació intercultural a l'aula i què fan ells. Finalment, es pretén saber quines creuen quins aspectes consideren que no els permeten treballar l'educació intercultural.

Amb el disseny acabat, es va procedir a fer les entrevistes. Aquestes van tenir una duració aproximada de trenta minuts, i es van dur a terme individualment en l'hora acordada amb cadascun dels participants en un espai del centre educatiu. Amb el

permís dels entrevistats, es va enregistrar el so. Alhora, seguint les recomanacions de Bell (1999), es van prendre anotacions de forma esquemàtica.

3.4. Procediment per a l'anàlisi de dades

Amb l'anàlisi de dades es pretén donar resposta a l'objectiu plantejat en la investigació: d'identificar i analitzar en profunditat les concepcions sobre l'educació intercultural dels mestres d'una escola amb un baix índex d'alumnes d'origen immigrant. Per aconseguir-ho, es va fer una codificació i categorització a través de les entrevistes, tenint presents la classificació i recomanacions de Saldaña (2013). Poden trobar les transcripcions codificades a l'Annex 3.

Per a començar, es van reforçar les anotacions a través de les gravacions, transcrivint literalment les parts que es van considerar interessants per a l'anàlisi, com exposen Cohen, i Manion (2002).

Seguidament es va fer una primera codificació, anotant les idees bàsiques dels passatges, a través de noms i frases curtes, fent una codificació descriptiva. Alguns codis estaven preestablerts, fent una codificació provisional, ja que es trobaven en el guió de l'entrevista. També es va fer una codificació d'atributs a cada entrevista, especificant la seva formació inicial, la seva formació continua relacionada amb l'educació intercultural, els anys de docència, i els anys de docència al centre en el qual s'ha fet la recerca. Alhora, cal mencionar que en alguns punts es dona una codificació simultània, atorgant més d'un codi a les mateixes dades o en unitats seqüenciades.

A continuació, es va fer un segon cicle de codificació, per acotar els codis. Alguns es van agrupar creant categories, buscant temes recurrents en les respostes. Algunes categories es corresponen amb els temes plantejats al guió, proposades per donar resposta a l'objectiu: trajectòria, concepcions sobre atenció a la diversitat i la personalització, definició de cultura, estratègies amb els alumnes, competències docents per a l'educació intercultural, i dificultats i propostes per a l'educació intercultural. Les altres van sorgir de dades que, en un principi, no s'havien

contemplat recollir, però que els mestres van exposar i es van considerar interessants per a complir l'objectiu de la investigació: valors, i famílies.

A continuació trobareu el recompte de les principals idees que s'ha fet a través d'aquesta categorització. Aquestes dades es comparen amb investigacions anteriors i les propostes dels autors de referència.

4. Resultats i discussió

4.1. Trajectòria

Cinc dels mestres que han participat en l'estudi tenen entre 13 i 20 anys d'experiència. Només hi ha dos mestres que no es troben en aquesta franja, que tenen 4 i 34 anys d'experiència. Tots ells han treballat sempre, o quasi la totalitat dels anys, en el centre en el qual s'ha fet l'estudi.

Cinc dels docents van estudiar mestre d'educació infantil o mestre d'educació primària, i dos d'ells mestre d'educació especial. A més a més, dos van complementar els seus estudis de magisteri amb psicopedagogia.

Dos mestres van fer les pràctiques en escoles que els van permetre veure altres realitats, aspecte que consideren positiu per al seu bagatge. Aquests dos mestres també exposen haver treballat alguns continguts sobre educació intercultural en la formació inicial per a ser mestres. Per una banda, Pri2, que va estudiar mestre d'educació especial, explica que reflexionaven sobre com atendre l'alumnat nouvingut i com el podien atendre a l'aula. Per altra banda, E. directiu, mestre d'educació primària, va fer una assignatura optativa sobre educació intercultural, de la qual destaca que era molt participativa.

En relació amb la formació inicial, la mestra amb menys experiència (Pri3), explica que al grau només recorda haver treballat el llenguatge, sobretot la necessitat de comprendre les diferents estructures de les llengües i la seva fonètica, ja que podien influir en l'alumnat.

En els resultats sobre les concepcions dels mestres sobre l'educació intercultural, a diferència de Cernadas *et al.* (2014), **no es donen diferències destacables** entre els mestres amb diferents anys d'experiència. Tampoc n'hi ha entre els docents amb diferents formacions inicials. L'aspecte que es pot veure més reflectit és la mestra Pri3, que té en compte treballar la interculturalitat des de la llengua.

Pel que fa a la formació continua, tots ells afirmen que no n'han fet sobre educació intercultural, i que tampoc se'ls ha proposat des de l'escola, ja que no les han demanat. Només una de les mestres (Pri1), que va ser tutora de l'aula d'acollida, va fer un curs específic per a aquest lloc de treball en el qual li van donar eines per atendre l'alumnat que hi assistia, i van reflexionar sobre l'acolliment de l'alumne i de la família.

Els resultats sobre la formació inicial en educació intercultural, i també en la permanent, es corresponen amb els de Leiva, i Merino (2007), Franzé (2008), Leiva (2010a) i Rodríguez (2017).

4.2 Concepcions sobre l'atenció a la diversitat i la personalització

Tots els mestres coincideixen amb la idea que cada infant és diferent i, per tant, cal que se'ls ofereixi els **suports segons les seves necessitats**. Els docents relacionen aquestes necessitats amb els aspectes exposats per Díe (2012): personals, situacionals, i culturals.

En relació amb l'atenció a l'alumnat d'origen estranger, tots els mestres especifiquen que se'ls até igual que als altres alumnes, és a dir, intentant satisfer les seves necessitats. Aquest fet s'adequa a la proposta de Banks (2010) i Leiva (2017) de garantir l'equitat pedagògica. Tanmateix, encara que sí que procuren que tot l'alumnat pugui participar, no s'ha pogut comprovar que, com a Martínez *et al.* (2013) i Rodríguez (2017), els mestres apostin pel **tractament de les dificultats a conseqüència de les diferències culturals**. Només una de les mestres (Inf2) remarca que, encara que se'ls ha d'atendre com als altres alumnes, cal valorar que venen de l'estranger. A més a més, especifica que aquest fet no només pot afectar a l'alumne, sinó també a la família, que pot sentir que el que es fa aquí és estrany.

Cal fer especial menció al fet que tots els docents exposen que, encara que creuen que la personalització és necessària, actualment les **ràtios** dificulten que es pugui dur a terme. Aquest fet provoca que hagin de prioritzar les necessitats més accentuades. Una de les mestres, en lloc de suggerir disminuir les ràtios, proposa que hi hagi dos mestres a l'aula. Un altre mestre afegeix que es necessitarien més recursos tecnològics.

4.3. Definició de cultura

Per a començar, tots els mestres relacionen la cultura amb la persona, exposant que és un **aprenentatge de la vida**. Les experiències que tenim amb tradicions, la família, la religió, el lloc on naixem, el lloc on vivim, la llengua, l'educació... fan que cadascú sigui com és. També tenen en compte les maneres de fer i de percebre com a aspectes que formen part de la cultura.

Una de les mestres també especifica que hi ha el **bagatge de la societat**, amb la seva història, i les seves expressions, per exemple, artístiques. En aquest sentit, exposa que en la manera de fer de cada persona hi ha les experiències de generacions anteriors.

Quant a entendre la cultura com a una cosa externa a la persona, una altra de les mestres explica que la cultura és el **marc en el qual es desenvolupa cada persona**, un marc que engloba moltes coses implícites (mostres d'art, mostres socials, tradicions, tarannàs...).

Cal mencionar que alguns mestres fan alguns comentaris en els quals es pot veure que també relacionen la cultura amb **llocs concrets**. Tanmateix, hi ha una de les mestres (Pri3) que exposa "Clar, si parlem de diversitat intercultural, aquí hi ha poca... bueno... poca... poca pel que fa a diversitat d'orígens, però no de cultures".

També convé mencionar que un dels mestres comenta que les persones de diferents llocs tenen **trets diferencials** en el caràcter, considerant que es poden establir perfils concrets. Aquesta idea defuig del que exposen altres mestres sobre que encara que els grups als quals pertanyem ens poden condicionar, cada individu escull els trets

que vol mantenir, què el definirà. Els mestres que consideren que l'individu pot escollir s'emmarquen en les idees de Banks (2010), Díe (2012) i Besalú (2018) sobre que no es poden establir identifications culturals rígides, ni relacions causals entre cultura i comportament. Per contra, l'establiment de relacions rígides podrien ser conseqüència de la classificació i jerarquitització (García-Cano *et al.*, 2008; García *et al.*, 2018). A més a més, poden comportar justificar els conflictes per la manera de fer dels que tenen una cultura diferent de la "nostra", com feien els mestres dels estudis de Franzé (2008), i García-Cano *et al.* (2008).

Encara que es tenen concepcions diferents sobre què és la cultura, els resultats sobre com treballar l'educació intercultural són similars. Alhora, encara que la majoria dels mestres només consideren la cultura com el desenvolupament de cada persona, es proposen activitats que estereotipen les cultures, i que relacionen les cultures amb aspectes tangibles.

4.4. Estratègies amb els alumnes

D'entrada, cal mencionar que tots els mestres pensen que **l'educació intercultural cal treballar-la en el dia a dia**, sense fer activitats especials. Igual que a Martínez *et al.* (2013), aposten per a compartir les diferències culturals a través del diàleg, aprofitant les aportacions dels infants sobre les seves experiències i opinions, exposades de forma respectuosa.

A diferència de Cernadas *et al.* (2014), a través de les entrevistes es pot veure que tots els mestres procuren treballar diferents cultures, sobretot centrant-se en les que hi ha a l'aula. Volen que tots els alumnes respectin les diferències, adquirint costums i valors comuns, alhora que es respecta la individualitat.

Maiztegui-Oñate *et al.* (2019) exposa que els mestres de contextos amb pocs alumnes d'origen immigrant aposten pel treball dels valors, el desenvolupament de l'empatia i la cooperació, a través de les diferències entre tots els alumnes que tenen a l'aula. Tots els docents expliquen que fan aquest treball, en diferents situacions com, per exemple, en la resolució de conflictes, a l'assignatura de descoberta del fet religiós i a l'assignatura d'educació emocional.

La majoria dels docents treballen l'educació intercultural a través de la **resolució de conflictes**, des de i en el conflicte, com a Leiva (2010a). Els mestres entenen el conflicte, com comenta Ruiz (2013), com a normal en una societat plural. Concretament, a l'**hora de tutoria** es fan activitats específiques per donar resposta a situacions de conflicte que es podrien donar a l'escola, que involucren a diferents alumnes, no només d'origen estranger. Tanmateix, hi ha flexibilitat per adaptar-se al dia a dia a l'aula i, si hi ha hagut algun conflicte, treballar a través d'aquest. En aquestes sessions es treballa l'empatia, el respecte, i la cohesió de grup. A més a més, en aquestes hores de tutoria, quan ha d'arribar un alumne nouvingut, es proposen activitats per a treballar possibles dificultats en l'acolliment. Quan ja està a l'escola, es fan dinàmiques per acollir-lo, a través del treball del respecte per la diferència.

Tots els docents comenten que l'**assignatura de descoberta del fet religiós** els permet treballar la interculturalitat de forma més concreta. Diferents mestres aprofiten perquè els alumnes que practiquen les religions que apareixen al llibre les expliquin i, si hi ha algun alumne que practica una religió que no surt al llibre, també se'ls ofereix fer-ho.

Els mestres dels estudis de Leiva (2010b) i Salas *et al.* (2012) treballaven l'educació intercultural només a través d'**activitats centrades en aspectes fonamentals del folklore i els costums** de diferents cultures. En el centre estudiat, alguns mestres donen molta importància al fet que es coneguin trets culturals per tal de fomentar el respecte, però sense que es donin intercanvis. Alhora, cercant l'enriquiment cultural, hi ha mestres que podrien acabar exposant una visió estereotipada. La mestra Inf1 explica que intenta que els infants tinguin informació sobre diverses cultures, mostrant-los imatges sobre els llocs on viuen, els menjars, les festes, les vestimentes, reflectint relacions rígides entre cultures, comportaments i llocs. Alhora, el mestre E. directiu exposa que cal treballar els trets distintius en el caràcter de les diferents cultures "ells amb nosaltres, i nosaltres amb ells". A més a més, la mestra Inf2, procura "vendre" els aspectes distintius als alumnes, per tal que vegin que hi ha altres cultures, i que els agradin i que tinguin interès per conèixer-les. Aquesta manera d'actuar, que es relacionaria amb la perspectiva de valoració de les altres cultures

(Osuna, 2012), podria ser conseqüència d'una visió cultural rígida (García-Cano *et al.*, 2008). A més a més, alguns proposen que es facin festes i jornades escolars específiques, mostrant una mirada romàntica-folklòrica (Leiva, 2010a).

Tanmateix, també es pot veure com intenten **crear espais en els quals participin tots els alumnes** compartint les seves experiències, maneres de fer i pensar, i com se senten. Procuren treballar a través de l'educació en valors, creant una comunicació empàtica i millorant la convivència. Per tant, sembla que estan avançant cap a una perspectiva més humanista-reflexiva (Leiva, 2010a), o enfocament sociocrític (Osuna, 2012).

Pels alumnes que arriben a l'escola sense saber el **català**, alguns mestres consideren molt important que l'adquireixin, ja que és el que permetrà a l'alumne relacionar-se amb els altres. Cal tenir en compte que, pel que han anat comentant en les entrevistes, encara que considerin que és essencial aprendre la llengua, no només se centren en això, com sí que fan alguns mestres de García-Cano *et al.* (2008).

Pel que fa a mostrar la diversitat cultural, alguns mestres consideren que la internet ha facilitat poder mostrar **exemples** d'altres cultures. Alhora, hi ha dues mestres (Pri2 i Pri3) que intenten mostrar diferents punts de vista i maneres de fer, deixant que siguin els alumnes que parlin, opinin i escullin, sense transgredir la llibertat de l'altra. En relació amb els **materials**, els mestres tenen diferents maneres de fer. En general, s'utilitzen materials ja fets, en els quals es mira que siguin "bons", però sense tenir en compte que mostri la diversitat com un criteri de qualitat, fet que difereix de Martínez *et al.* (2013). Alguns mestres, a vegades procuren que el material mostri la diversitat cultural. Una de les mestres (Inf1), la qual hem vist que dona molta importància al fet que els infants vegin les "característiques" de diferents cultures, busca que el material mostri aquests aspectes de forma molt clara. Altres mestres, si creen els materials, miren que hi apareguin nens i nenes, però no que surtin diferents ètnies. Només hi ha una mestra (Pri3) que opina que intenta que els materials reflecteixin la diversitat, però no sap definir sobre quins aspectes. En els personatges, busca que es vegin de masculins i de femenins; en les comprensions lectores, intenta

que es vegin visions de diferents llocs; i en les llengües, mira que hi hagi diferents accents i estructures. Així doncs, alguns mestres tenen en compte la integració de continguts esposada per Banks (2010), i es dirigeixen cap a una perspectiva crítica-emocional (Leiva, 2010a).

En general, encara que els mestres segueixin diferents estratègies, tots intenten que els alumnes tinguin una mirada més oberta i que adquireixin valors necessaris per a conèixer. En concordança amb el que exposa Banks (2010), comencen a procurar anar més enllà de només treballar continguts sobre ètnies, races i grups culturals, integrant els continguts a través d'exemples i d'exposar diferents mirades, reduint els prejudicis. Alhora, els docents cerquen dur a terme activitats que permetin desenvolupar actituds positives a través de reconèixer la diferència com a característica intrínseca a qualsevol persona, tal com proposen Moliner, L., i Moliner, O. (2010) i Leiva (2017). Tanmateix, hi ha diferents nivells d'assoliment.

Convé mencionar que, encara que els mestres treballen el coneixement sobre altres cultures i sobre les altres persones, i el respecte cap a la diferència, cap d'ells ha tingut en compte la **reflexió sobre relacions de poder** que es donen a la societat, que Osuna (2012) considera molt importants.

Dues mestres exposen que, a més a més del treball que es fa amb els alumnes, seria necessari que també es fes amb les famílies. S'exposaran les observacions sobre aquest fet a l'apartat 4.6.

4.5. Valors

Leiva (2010a) i Díe (2012) afirmen que el treball dels valors és molt important per evitar l'exclusió. Leiva, i Merino (2007) exposen que els valors que més treballen els mestres són el respecte, la solidaritat, la tolerància, i la igualtat. Al centre estudiat es troben resultats similars, sent el **respecte** cap a la diversitat el valor que més es repeteix en les entrevistes. Molts docents també exposen que cal que treballar per tal que els alumnes siguin capaços d'integrar a tothom en el grup, perquè siguin empàtics, i per tal que tinguin una mirada oberta. Una de les mestres (Pri3) exposa que no només cal ser conscient de la diferència, sinó que també cal reflexionar sobre

què puc incorporar de l'altra persona en la meva cultura. Aquesta docent mostra tenir en compte la interdependència pròpia de la interculturalitat.

4.6. Famílies

De tots els mestres entrevistats, hi ha dues (Inf2 i Pri1) que en preguntar-los sobre com s'hauria de treballar l'educació intercultural, a més a més d'exposar les actuacions amb els alumnes, també tenen en consideració a les famílies.

Les dues mestres expliquen que anteriorment s'havien fet classes de català per a adults, i que també els ajudaven a conèixer el funcionament de diferents administracions. Pel que exposen, només es treballava amb les famílies immigrants, centrant-se sobretot en la llengua, aspecte propi de la perspectiva tècnica-reduccionista (Leiva, 2010a). Tanmateix, una d'elles comenta que també seria necessari que es fessin activitats que permetessin un **intercanvi cultural** entre les famílies. Cal mencionar que planteja aquestes activitats com "la setmana de..." i "el dia de...", però no especifica què es tractaria i si es farien altres activitats. Així doncs, sembla que, com exposen Leiva (2010a) i Rodríguez (2017), voldrien crear espais formatius i activitats que també tinguessin en compte les famílies.

A més a més, la mestra Inf2 també pensa que les famílies són una bona **font d'informació** sobre la cultura, podent ajudar als mestres a obrir les seves concepcions, i donar-los idees sobre com treballar la interculturalitat a l'aula.

Com els mestres de Franzé (2008) i Salas *et al.* (2012), les mestres Inf2 i Pri1 comenten que és necessari que s'adonin de la importància de l'escola, perquè encara que els mestres tinguin altes expectatives i predisposició, necessiten la seva **col·laboració** perquè els seus fills assoleixin l'èxit educatiu. Conjuntament, com a Leiva (2010a), també creuen que cal **millorar la relació** que s'estableix amb elles, fent que se sentin a gust a l'escola i hi confiïn, que sentin que l'escola és un lloc on les ajuden i no les jutgen. La mestra Inf2 creu que, per tal d'aconseguir-ho, caldria interessar-se per les seves maneres de fer, i convidar-los a l'escola perquè comparteixin coses de la seva cultura. També pensa que, per tal que puguin participar més i sentir-se més a gust,

es podrien traduir les comunicacions, tal com exposaven els mestres de l'estudi de Salas *et al.* (2012).

4.7. Competències docents per a l'educació intercultural

Per a començar, tots els mestres tenen en compte que, per a l'educació intercultural, els docents han de tenir una **mirada oberta**, ser respectuosos amb les diferències, flexibles i tolerants. Cal no jutjar, i ser **objectiu**, evitant els prejudicis i les etiquetes. Alhora, creuen que els docents han de ser capaços d'ajudar als alumnes perquè també tinguin aquestes competències.

Molts mestres també exposen que cal l'**empatia** amb els alumnes, i procurar que se sentin bé a l'escola. La mestra Inf2 també creu que el docent ha d'estar molt alerta en les relacions entre els alumnes, identificant conflictes i treballant-los donant informació sobre les maneres de fer i pensar de diferents cultures dels alumnes i famílies.

En relació amb aquest fet, la mestra Orientació explica que cal **tractar les coses amb naturalitat**, i que els mestres s'informin sobre les diferents cultures per tal de poder fer un bon acompanyament. A més, alguns mestres entrevistats especifiquen que els docents han de tenir ganes d'aprendre a través dels alumnes.

De manera paral·lela, els mestres han d'estar disposats a atendre tot l'alumnat, tenint **voluntat** per a fer-ho bé. La mestra Pri1 afegeix que calen expectatives altes, però no sempre es tenen, fet que concorda amb Franzé (2008) i Salas *et al.* (2012).

Els mestres, en general, reflexionen sobre les valoracions que es fan de la diversitat cultural, i exposen actituds que farien del docent un model de tolerància, empàtic i amb una mirada oberta. Així doncs, es pot observar que se centren en les **competències fundacionals** (Dimitrov, i Haque, 2016). Tanmateix, no contempen la necessitat de reflexionar sobre el seu propi pensament.

Pel que fa a les **habilitats facilitadores**, al llarg de les entrevistes valoren tenir en compte les necessitats dels alumnes, i que es doni interacció entre ells. Tot i això, no

ho comenten en les competències dels docents. Cal mencionar que la mestra Inf2 sí que ha considerat que les famílies se sentissin incloses, tal com exposa Besalú (2018).

De manera semblant, en relació amb les competències de **disseny del currículum**, alguns mestres contempen la necessitat de tenir en compte diferents perspectives en les activitats, però no han exposat aquest aspecte en les competències.

4.8. Dificultats i propostes per a l'educació intercultural

En un principi, en parlar sobre la personalització de l'aprenentatge, tots els mestres afirmaven que les **ràtios** eren un obstacle. Quant a les dificultats per a l'educació intercultural, dues mestres també ho han considerat, establint una relació amb la personalització. A més a més, un mestre també ha tingut en compte la necessitat de més **recursos humans i tecnològics**.

D'altra banda, els mestres de García-Cano *et al.* (2008) no s'implicaven en activitats interculturals si no hi havia alumnes d'origen estranger. En el centre estudiat, dues mestres (Inf2 i Pri1) estableixen una relació entre l'educació intercultural i aquest tipus d'alumnat, com els mestres dels estudis de Franzé (2008) i García-Cano *et al.* (2008). Però ho fan considerant que l'educació intercultural seria més beneficiosa si es treballés en un **entorn amb més alumnat estranger**, perquè seria més fàcil que tots els alumnes poguessin veure la diversitat, com a Leiva, i Merino (2007) i Maiztegui-Oñate *et al.* (2019). Tanmateix, elles sí que duen a terme actuacions per a l'educació intercultural.

Pel que fa a les **famílies**, cal recordar que hi ha dues mestres que consideren que la seva integració a l'escola és difícil, ja que hi van amb por. Creuen que l'escola hauria de trobar una manera per ajudar-les a participar. Aconseguir aquesta inclusió suposaria avançar cap a una perspectiva crítica-emocional de l'educació intercultural.

Paral·lelament, dues mestres tenen en compte que caldria que els **materials** mostressin més la diversitat de llocs, llengües, noms... Una d'elles afegeix que caldria crear espais en els quals cadascú pogués aportar alguna cosa seva, tant a nivell d'escola com d'aula, i connectar amb escoles d'altres llocs per veure altres realitats.

D'aquesta manera podrien millorar la integració de continguts (Banks, 2010), avançant cap a la mirada crítica-emocional (Leiva, 2010a).

Quant a les **actituds**, centrant-se un altre cop en les competències fundacionals (Dimitrov, i Haque, 2016), la mestra Pri1 pensa que cal millorar les expectatives i predisposició dels docents. Alhora, la mestra Orientació considera que cal obrir la mirada, perquè hi ha massa prejudicis, judicis, i etiquetes, tant per la cultura com per altres motius.

Finalment, convé fer especial menció al fet que, tot i que en les entrevistes els mestres deien que no tenien gaire coneixement sobre l'educació intercultural, cap va mencionar que els fes falta fer **formació** al respecte, a diferència de Leiva (2010a).

5. Conclusions i prospectiva

En primer lloc, cal tenir en compte que no es donen diferències notables entre les concepcions dels mestres amb diferents trajectòries i diferents definicions sobre què és la cultura. En general, a l'escola estudiada el treball de la interculturalitat respon a la identificació i al respecte per l'heterogeneïtat dins del grup, considerant que la diversitat és inherent a la persona. Alhora, procuren atendre a tot l'alumnat tenint en compte les seves necessitats, sense diferenciar per l'origen.

Els mestres atorguen molta importància al fet que l'alumnat pugui compartir diferents maneres de fer, de pensar i d'actuar en un entorn de respecte mutu. Conjuntament, tenen molt en compte els valors, tant pel que fa a l'adquisició per part dels alumnes, com en les competències docents.

Tots els mestres consideren que l'educació intercultural cal treballar-la en el dia a dia, però es pot observar que es tendeix a fer activitats concretes, sobretot de cohesió de grup, i també de desenvolupament d'habilitats per a la convivència a través del conflicte. Alhora, convé mencionar que alguns mestres combinen aquest tipus d'activitats amb d'altres que se centren en aspectes concrets de diferents cultures, cercant el coneixement cultural, però sense que es doni una interdependència

enriquidora. Aquest treball pot perpetuar les relacions rígides de cultura-comportament.

Quant a les dificultats, els mestres destaquen la necessitat de reduir ràtios i de tenir més recursos humans i tecnològics, la necessitat que hi hagi més alumnat d'origen estranger per tal que l'educació intercultural sigui més beneficiosa, i millorar la relació amb les seves famílies. També proposen l'ús de materials que reflecteixin millor la diversitat, la creació d'espais per compartir, i la millora de les actituds dels mestres. Encara que els docents consideren que no tenen prou coneixement sobre l'educació intercultural, no mencionen la necessitat de formació.

Així doncs, els mestres procuren treballar la interculturalitat, avançant des d'aspectes propis de la mirada romàntica-folklorica cap a una perspectiva més crítica-emocional pel que fa a aconseguir un currículum més intercultural, i humanista-reflexiva per la comunicació. Tanmateix, es pot veure que hi ha concepcions sobre què és l'educació intercultural que caldria modificar i, per tant, una possible mesura a tenir en compte seria la formació dels mestres en competències docents per a l'educació intercultural, ja que també permetria millorar les pràctiques educatives.

Cal valorar que el disseny de l'instrument ha permès recollir les dades per complir l'objectiu de la investigació: identificar i analitzar en profunditat les concepcions sobre l'educació intercultural dels mestres d'una escola amb un baix índex d'alumnes d'origen immigrant. Tanmateix, algunes preguntes han suposat limitacions en la recollida de dades. D'aquestes, convé destacar que caldria canviar la pregunta que fa referència a si es fan activitats concretes, ja que alguns mestres no entenien el sentit de la pregunta. Conjuntament, podria preguntar-se si es fan activitats específiques per a conèixer les cultures. Aquesta va ser una pregunta que no es va plantejar per evitar influenciar les respostes, però després de l'anàlisi, es pot veure que, si s'hagués plantejat, potser es podrien haver obtingut dades interessants per a la recerca. De manera semblant, també s'hauria d'afegir alguna pregunta per saber si es treballa només amb l'alumnat d'origen estranger o amb tots. Encara que s'han recollit dades al respecte, podria ser que els mestres no exposessin tota la informació. També

caldrà incorporar la relació amb la família i els valors en el guió de l'entrevista, perquè podria donar informació beneficiosa sobre les concepcions dels mestres.

Pel que fa a continuar la recerca, es podrien fer més entrevistes en profunditat, per resoldre alguns dubtes que han sorgit en l'anàlisi de les dades recollides. També cal tenir en compte que es van proposar entrevistes d'uns trenta minuts per poder ajustar-se a la disponibilitat del professorat, però seria interessant poder aprofundir més en les seves concepcions sobre l'educació intercultural.

De forma paral·lela, seria interessant fer l'estudi en altres contextos amb poc alumant d'origen immigrant, ja que com exposava García-Cano, Márquez, i Angrela (2008) hi ha poques investigacions al respecte. D'aquesta manera, es podria fer una comparació més complexa entre centres educatius amb diferents contextos, i obtenir un coneixement més profund.

Convé destacar que tots els mestres comenten que és difícil personalitzar l'aprenentatge de cada alumne per les ràtios i que, per aquest motiu, se centren en els aspectes més destacables. Cal preguntar-se si aquest fet podria comportar no treballar atenent a la totalitat de la diversitat cultural, i només tenir en compte fets concrets dels alumnes d'origen estranger. Relacionant, així, la diversitat cultural amb una circumstància excepcional. En aquest fet també podria intervenir la definició que es tingui de cultura.

A més a més, caldrà valorar si és adequat que es deixin totalment de banda alguns aspectes que es poden considerar estereotipats per l'establiment de relacions entre comportament i cultures de grups concrets. Seria necessari qüestionar-se si seria beneficiós trobar l'equilibri entre l'atorgament de característiques concretes a membres dels grups, i la visió que exposen els mestres centrada en el fet que cada persona té el seu propi desenvolupament personal. Deixant, així, d'establir relacions rígides i recordant que cada persona pot escollir quins aspectes de cadascun dels grups als quals pertany vol que formin part d'ella, però treballant algunes possibles influències concretes.

Els autors de referència exposen que l'educació intercultural ha d'ajudar a la convivència a través de la tolerància i de valorar-nos com a persones. Tot i això, els estudis també afirmen que les persones creuen en relacions rígides entre cultures i comportaments. Seria bo preguntar-se si, treballant des de la perspectiva proposada, es podria aconseguir que no hi hagués desconeixement i, per tant, evitar els prejudicis que dificulten la convivència, i desenvolupar actituds positives cap a la diversitat.

6. Referències bibliogràfiques

- Ballester, Ll. (2001). *Bases metodològiques de la investigació educativa*. Universitat de les Illes Balears.
- Banks, J. A. (2010). Multicultural education: characteristics and goals. Dins J. A. Banks & C. A. Banks (Ed.), *Multicultural Education. Issues and perspectives* (7a ed., p.3-30). Wiley.
- Bell, J. (1999). *Doing Your Research Project: A guide for first-time researchers in education and social science* (3a ed.). Open University Press.
- Besalú, X. (2018). *Propostes per avançar en l'educació intercultural*.
<http://xtec.gencat.cat/web/.content/projectes/intercultural/documentacio/Propostes-per-avancar-en-leducacio-intercultural-GT-coordinat-per-en-X.-Besalu.pdf>
- British Educational Research Association (BERA). (2018). *Guía ética para la investigación educativa* (4a ed.). <https://www.bera.ac.uk/publication/guia-etica-para-la-investigacion-educativa-cuarta-edicion-2018>
- Catroux, M. (2014). Preparing teachers for multicultural schools. *International Journal for 21st Century Education*, 1(1), 9-19.
<https://www.uco.es/ucopress/ojs/index.php/ij21ce/article/view/4253>
- Cernadas, F. X., Lorenzo, M. M., i Santos, M. A. (2014). La perspectiva del profesorado de educación infantil y primaria acerca de la educación intercultural. *Magister*, 26(2), 59-66. [https://doi.org/10.1016/S0212-6796\(14\)70019-2](https://doi.org/10.1016/S0212-6796(14)70019-2)
- Cohen, L., i Manion, L. (2002). *Métodos de investigación educativa* (2a ed.). La Muralla.
- Díe, L. (2012). *Aprendiendo a ser iguales: Manual de Educación Intercultural*. Tirant lo Blanch.
- Díez, E. J., García, Á., i Quiroga, A. (2017). La migración desde una mirada inclusiva. Dins A. Rodríguez-Martín (Ed.), *Prácticas innovadoras inclusivas: retos y*

oportunidades (p.2433-2441).

<https://digibuo.uniovi.es/dspace/handle/10651/46945>

Dimitrov, N., i Haque, A. (2016). Intercultural teaching competence: a multi-disciplinary model for instructor reflection. *Intercultural Education*, 27(5), 437-456. <http://dx.doi.org/10.1080/14675986.2016.1240502>

Franzé, A. (2008). Diversidad cultural en la escuela: Algunas contribuciones antropológicas. *Revista de Educación*, (345), 111-132. <https://redined.mecd.gob.es/xmlui/handle/11162/68924>

García-Cano, M., Márquez, E., i Agrela, B. (2008). Cuándo, por qué y para qué la educación intercultural: Discursos y praxis de la educación intercultural. *Papers*, 89, 147-167. <https://raco.cat/index.php/Papers/article/view/119887>

García, F. J., Rubio, M., i Fernández, J. (2018). Las trampas de la diversidad. Sobre la producción de diferencias en la escuela. *Gazatea de Antropología*, 34(1), 1-17. <http://www.gazeta-antropologia.es/?p=5044>

Leiva, J. J. (2010a). Educación intercultural y convivencia desde la perspectiva docente. *Profesorado*, 14(3), 251-274. <http://www.ugr.es/~recfpro/rev143COL2.pdf>

Leiva, J. J. (2010b). Práctica de la interculturalidad desde la perspectiva docente: análisis y propuestas pedagógicas. *Cultura y Educación*, 22(1), 67-84. <https://doi.org/10.1174/113564010790935240>

Leiva, J. J. (2013). Bases conceptuales de la educación intercultural: De la diversidad cultural a la cultura de la diversidad. *Foro de Educación*, 11(15), 169-197. <http://dx.doi.org/10.14516/fde.2013.011.015.008>

Leiva, J. J. (2017). La Escuela Intercultural hoy: reflexiones y perspectivas pedagógicas. *Revista Complutense de Educación*, 28(1), 29-43. https://doi.org/10.5209/rev_RCED.2017.v28.n1.48589

- Leiva, J. J., i Merino, D. (2007). La función docente en contextos de diversidad cultural. *Revista Iberoamericana de Educación*, 41(2), 1-8. <https://rieoei.org/RIE/article/view/2472>
- Maiztegui-Oñate, C., Villardón-Gallego, L., Navarro, M. Á., i Santibáñez, R. (2019). Hacia un enfoque de justicia social: la percepción del profesorado sobre la educación intercultural en contextos de escasa presencia de alumnado extranjero. *Educar*, 55(1), 119-140. <https://doi.org/10.5565/rev/educar.980>
- Martínez, C. A., Maquilón, J. J., i Alves, A. C. (2013). La sensibilidad intercultural de profesores de educación infantil y educación primaria en Murcia, España. *Espaço do currículo*, 6(3), 630-641. <https://doi.org/10.15687/rec.v6i3.19000>
- Moliner, L., i Moliner, O. (2010). Percepciones del profesorado sobre la diversidad: Estudio de un caso. *Revista educación inclusiva*, 3(3), 23-33. <http://www.ujaen.es/revista/rei/linked/documentos/documentos/11-2.pdf>
- Osuna, C. (2012). En torno a la educación intercultural: Una revisión crítica. *Revista de Educación*, (358), 38-58. <https://sede.educacion.gob.es/publiventa/d/15283/19/0>
- Portera, A. (2008). Intercultural education in Europe: Epistemological and semantic aspects. *Intercultural Education*, 19(6), 481-491. <https://doi.org/10.1080/14675980802568277>
- Rodríguez, A. (2017). Profesorado, progenitores y alumnado ante la diversidad sociocultural. Confluencia de perfiles e influencia entre ellos. *Teoría de la educación*, 29(2), 211-231. <http://dx.doi.org/10.14201/teoredu292211231>
- Ruiz, E. J. (2013). Derechos, democracia y diversidad cultural: convivir con y entre diferentes. *Razón y Fe*, 267(1371), 49-59. <https://revistas.comillas.edu/index.php/razonyfe/article/view/10111/9510>
- Salas, A., Urbano, C., Prada, E., Palomar, V., Suárez, N., Zapico, R., i Guatierri, J. (2012). La educación intercultural: Percepciones y actitudes del profesorado. *Revista*

Iberoamericana de Educación, 58(1), 1-15.
<https://doi.org/10.35362/rie5811464>

Saldaña, J. (2013). *The Coding Manual for Qualitative Researchers* (2a ed.). SAGE.

Tarabini, A. (2018). Les paradoxes de l'atenció a la diversitat: una aproximació des de la justícia escolar. *Revista Catalana de Pedagogia*, (14), 153-175.
<http://dx.doi.org/10.2436/20.3007.01.111>

UNESCO. (2001). *Declaración Universal de la UNESCO sobre la Diversidad Cultural*.
http://portal.unesco.org/es/ev.php-URL_ID=13179&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

ANNEXOS

Annex 1. Consentiment informat

EDUCACIÓ INTERCULTURAL: CONCEPCIONS DELS MESTRES EN UNA ESCOLA AMB ESCASSA PRESENCIA D'ALUMNES D'ORIGEN ESTRANGER

Full d'informació

Investigadora: Ana González Márquez, alumna del Màster en Atenció a la Diversitat en una Educació Inclusiva (Universitat de Girona)

Contacte: u1939826@campus.udg.edu

Em dirigeixo a vostè per informar-lo sobre la investigació que realitzaré per al meu Treball de Final de Màster, en la qual se'l convida a participar.

La intenció que és que vostè rebi la informació correcta i suficient per avaluar si vol participar i que les seves dades s'incloguin en aquest estudi. Per aquest motiu, prengui's el temps suficient per a llegir aquest full amb atenció. Es pot posar en contacte si necessita aclarir algun dubte que li pugui sorgir.

Si decideix participar, se li sol·licitarà que firmi el document adjunt de consentiment informat. Se li proporcionarà una còpia original d'aquest document firmat.

Participació voluntària

Se l'informa que la seva participació en aquest estudi és totalment voluntària. Pot decidir NO participar, o canviar la seva decisió i retirar el seu consentiment en qualsevol moment. En el cas que decideixi deixar de participar en l'estudi, es pot posar en contacte amb l'investigador.

També ha de saber que pot ser retirat de la investigació si es considerés oportú. En aquest cas, seria informat dels motius.

Descripció general de l'estudi

Sé l'ha convidat a participar en aquest estudi perquè està treballant en un context educatiu que s'adequa a la investigació. Aquest estudi és important perquè, fins al moment, la recerca s'ha centrat en els contextos amb diversitat d'origens dels estudiants. Tanmateix, és necessari saber quines són les concepcions dels mestres en altres contextos.

L'objectiu d'aquesta investigació és recollir dades sobre la percepció de l'Educació Intercultural de mestres que es trobin en un context amb escassa presència d'alumnes d'origen estranger.

La informació requerida es recollirà en el centre educatiu en el qual treballa, a través d'entrevistes individuals d'una duració d'entre 20 i 30 minuts. Aquestes dades seran analitzades per la investigadora, i només s'utilitzaran per a la redacció del Treball de Final de Màster.

La seva participació se centrarà a assistir a una entrevista individual. Si decideix participar en l'estudi, es recolliran les següents dades: en quin curs es troba, experiència laboral, experiència acadèmica, i opinió sobre l'educació intercultural. Si no vol respondre una pregunta, no cal que ho faci. Si ho desitja, podrà abandonar l'entrevista.

Si hi està d'acord, es gravarà el so. Disposar d'aquest enregistrament permetrà precisar el que ha dit cada participant.

Cal mencionar que romandrà en l'anonimat. Encara que es recullin dades personals, en l'estudi no hi figuraran, ja que se sotmetran a un procés d'anonimització, de manera que ningú extern al projecte el podrà relacionar.

Beneficis i riscos derivats de la seva participació en l'estudi

Encara que no rebrà beneficis personals per participar en aquest estudi, la seva col·laboració permetrà recollir dades sobre un tema de gran rellevància, en un context en el qual no hi ha gaire recerca. D'aquesta manera, es podran identificar concepcions beneficioses que poden esdevenir models, i també suports quan es requereixin.

Conjuntament, en tractar-se d'una investigació per a un Treball de Final de Màster, també ajudarà a l'estudiant a poder millorar la seva formació.

Comunicació de resultats

Com a participant de l'estudi, té dret a rebre els resultats de la investigació.

Protecció de dades

Les dades s'utilitzaran de forma confidencial i anònima. Les vostres dades personals i del centre seran protegides, de manera que no apareixeran en el treball.

Agreixo la seva col·laboració en aquesta investigació, i la confiança que em diposita. Si té qualsevol dubte, pot dirigir-se a u1939826@campus.udg.edu

Full de Consentiment Informat

Títol de l'estudi: Educació intercultural: concepcions dels mestres en una escola amb escassa presència d'alumnes d'origen estranger

Si està d'acord en participar en aquest estudi, si us plau, ompli el següent document, marqui amb una creu les opcions que correspongui i signi el document, indicant la data i el lloc corresponent.

- Jo, _____, declaro haver estat informat sobre la investigació i presto voluntàriament el meu consentiment per participar en l'estudi en els termes establerts en aquest document.
- Vull rebre els resultats de la recerca a la següent adreça

_____

Lloc i Data	Signatura del participant	Signatura de la investigadora
....., a ..... de ..... de 2021		

Annex 2. Guió entrevistes

Temes	Objectius específics	Qüestions a tenir en compte	Possibles preguntes
Procediments ètics	Legitimar l'entrevista a través del consentiment informat del participant.	- Objectiu de la recerca - Paper de l'entrevistat en la recerca - Anonimat i confidencialitat - Autorització per a enregistrar el so - Comunicació dels resultats	- Recordar l'objectiu de la recerca i el paper de l'entrevistat, i preguntar si hi està d'acord. - Explicar per què és necessari enregistrar la conversa, i preguntar si hi està d'acord.
Identificació de l'entrevistat	Identificar la funció de la persona entrevistada.	- Curs en el qual es troba - Anys d'experiència com a docent - Anys que fa que treballa en el centre - Experiència amb alumnat estranger	- En quin curs fas de mestre? - Quants anys fa que treballes com a docent? - Quants anys fa que treballes en aquest centre? - Has tingut experiències en aules amb un percentatge superior al 50% d'alumnes estrangers?
Formació en educació intercultural	Identificar quina formació s'ha fet sobre educació intercultural, i on s'ha fet.	- Formació inicial - Continguts i competències sobre l'educació intercultural a la formació inicial - Formació contínua sobre educació intercultural	- Què vas estudiar en un principi, per a ser mestre? - En aquesta formació inicial, recordes haver fet continguts, o haver adquirit competències, per a l'educació intercultural? - Has fet formacions sobre educació intercultural?

		- Formacions específiques proposades des del centre	- Des del centre, se t'ha proposat fer alguna formació sobre educació intercultural? - Recordes què has fet a les formacions sobre educació intercultural?
Estratègies per treballar l'educació intercultural a l'escola	Identificar les concepcions sobre atenció a la diversitat i personalització de l'aprenentatge.	- Definició d'atenció a la diversitat - Opinió sobre la personalització de l'aprenentatge	- Què és per a tu l'atenció a la diversitat? - Què opines sobre la personalització de l'aprenentatge? Què creus que hauríem de tenir en compte?
	Identificar les principals concepcions sobre com creuen que s'hauria de treballar l'educació intercultural a l'aula	- Definició de cultura - Exemples i continguts de diferents cultures en les explicacions a l'aula - Influències en la construcció del coneixement	- Com definiries la cultura? - Creus que la cultura condiona de forma estricta a la persona? - Com creus que s'hauria de treballar la interculturalitat?
	Identificar les principals estratègies que utilitzen els docents	- Activitats per al desenvolupament d'actituds positives cap a la diversitat racial, ètnica i de grups culturals - Materials que s'utilitzen - Personalització de l'aprenentatge	- Què creus que s'hauria de fer per aconseguir l'educació intercultural? - Quines competències hauria de tenir el professorat per a l'educació intercultural? - Fas activitats concretes per a treballar la interculturalitat? En cas de resposta afirmativa: Com ara quines? Podries posar algun exemple?

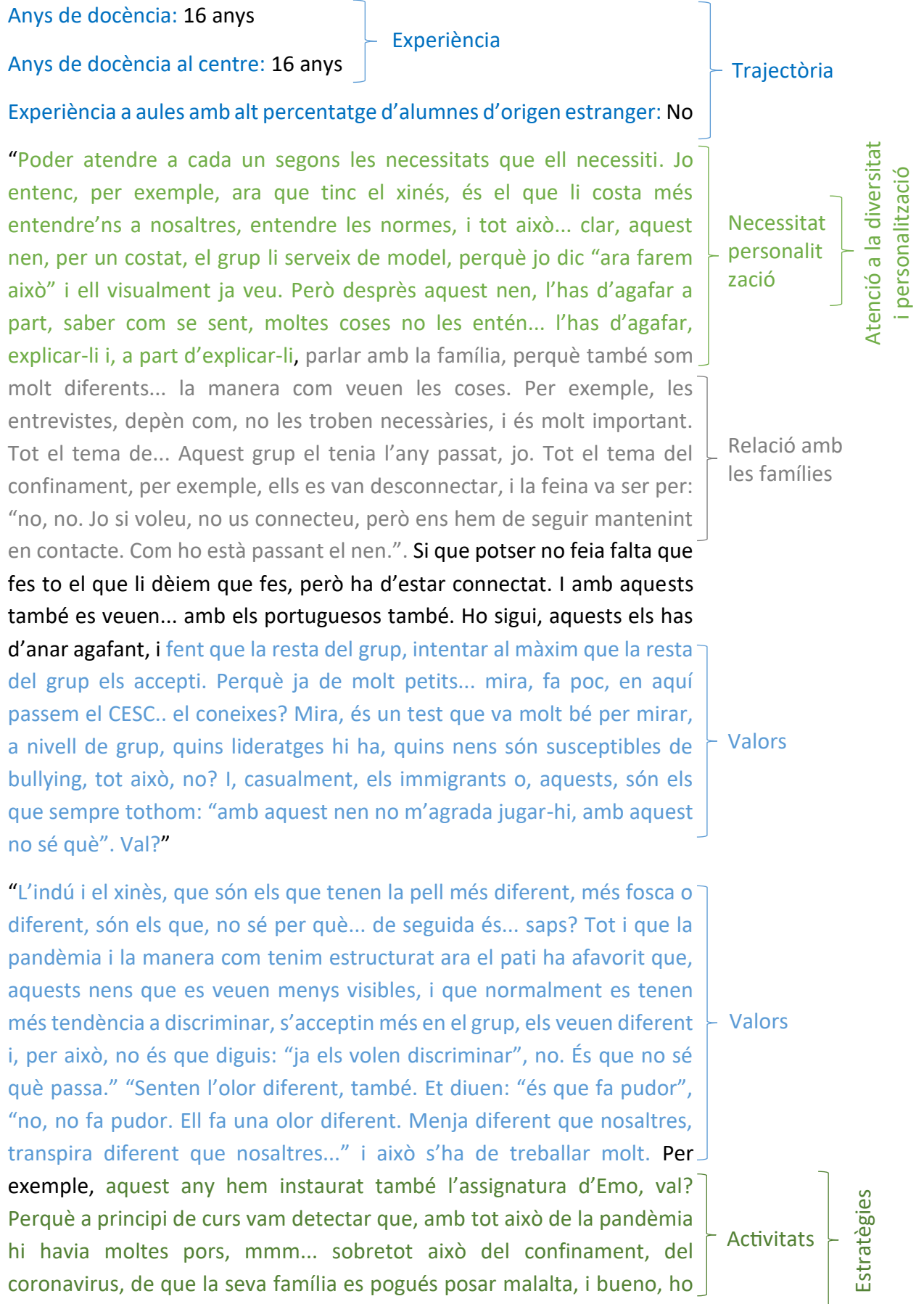
		- Tens en compte posar exemples de diferents cultures en les explicacions d'aula? - El material que utilitzeu, o que utilitzes, a l'aula té en compte mostrar la diversitat present a la societat? - Dones alguna atenció especial a l'alumnat d'origen estranger?
Identificar les principals dificultats que els docents consideren que no els permeten treballar l'educació intercultural	- Organització del centre - Curs - Continguts del currículum - Destinataris - Recursos	- Què creus que es podria modificar per a millorar l'educació intercultural? - Hi ha algun aspecte concret que no et deixa treballar l'educació intercultural?

Annex 3. Codificació de les entrevistes

INF1

Formació inicial: Magisteri educació primària. Posteriorment magisteri educació infantil.	} Formació	} Trajectòria
Formació contínua educació intercultural: No		
Anys de docència: 18-19 anys	} Experiència	
Anys de docència al centre: 15 anys		
Experiència a aules amb alt percentatge d'alumnes d'origen estranger: No		
“Cada nen és diferent. Per mi és això la diversitat. Cada nen té el seu ritme, cada nen és especial, cada nen té la seva motxilla, la seva família, la seva manera de ser, les seves dificultats, les seves actituds... i cada nen, és això, l’has de mirar i tractar depenent de com és”	} Definició atenció diversitat } Necessitat personalització	} Atenció a la diversitat i personalització
“És molt difícil, eh, perquè tenim 22 nens a la classe. És això la dificultat que tenim, són les ràtios”	} Dificultats personalització	
“No és que s’hagi de personalitzar, sinó que si tinguéssim menys nens, podríem estar molt més per cadascú”	} Dificultats personalització	
“La cultura? La cultura és experiència, tradició, família, percepció, emocions, educació... és que, engloba tantes coses la cultura, que és que no és una cosa específica. I és això també el que ens trobem en aquí. Moltes cultures, moltes percepcions, moltes tradicions, i que has d’anar trampejant, i respectant.”	} Definició cultura } Competències docents	} Concepcions cultura
“En el dia a dia, també. No et pensis que ha de ser una cosa molt específica i molt especial, perquè a la classe tenim moltes cultures, també, eh. Des de sud-americanes, africanes, marroquines, romaneses, ... russes. Clar, és el dia a dia, no és una cosa especial. I llavors, parlant amb les famílies, sobretot a les entrevistes, i al dia a dia aquí, a la porta d’entrada, t’expliquen també moltes coses. I veus, i perceps. Vull dir, no és una cosa que s’hagi de treballar específicament, no?”	} Definició cultura } Activitats } Relació amb les famílies	} Concepcions cultura } Estratègies cultura
“No. I menys a P3. És molt subliminal: amb cançons, amb contes, o un nen que explica alguna cosa que ha fet a casa especial per ell, diferent, entre cometes, per nosaltres, i llavors t’ho explica. Però res específic.”	} Activitats	} Estratègies

treballem molt. A més, evidentment, ja no és només per això de la pandèmia, és per tot en general, no? Per sobretot, quan discriminen a algú, quan no volen jugar “no, tu no”. Encara que són petits, que es comencin a posar a la pell de, si a tu t’ho fessin, si et diguessin “no, tu no”, com et sentiries.”	Valors Activitats	Estratègies
“Has d’estar molt a l’aguait, perquè és molt ràpid.”	Competències docents	
“A part de l’hora aquesta, de conflictes hi ha molts. A vegades al pati els dic “Bueno, seguïu jugant, i a classe en parlem”, i parlem dels més importants. I bueno, des de que en parlem, ara és molt més fàcil que ells ho expressin com se senten, i tot això. Però això s’ha de treballar i cultivar des de molt petits.”	Activitats	Estratègies
“Al final, l’objectiu és que, tots els nens que venen aquí, tots els de la classe, se sentin bé aquí, que vulguin venir a l’escola, que se sentin integrats, que tinguin les mateixes oportunitats...”	Competències docents	
“Aquest any no en tinc cap de marroquí, però els marroquins, per exemple, ara amb el Ramadà, tot això, a mi m’agrada vendre-ho, i les seves festes, les seves coses, m’agrada vendre-ho, perquè els altres diguin: “uala, que xulo això!”, “que xula aquesta festa de l’any nou xinès”. I després sí que demanem a la família, jo les hi demano que m’ho expliquin, que ens portin coses. Algun calendari, alguna cosa, alguna vestimenta, alguna cosa per fer-los viure en els altres de que és molt guai. I després també fer-los veure que en el món hi ha altres cultures, i parlar dels pares d’aquests...”	Activitats Relació amb les famílies Activitats	Estratègies
“A la classe tenim contes que parlen d’això, d’una mica de la interculturalitat. Però no ha sigut: “anem a treballar aquest tema”, però al final, és el que et va venint.”	Material	Estratègies
Dones una atenció especial? “Si ho necessita, sí. Igual que els altres.”	Necessitat personalització	Atenció a la diversitat i personalització
“Sentit comú. Jo és que l’educació intercultural la veig com que ja està integrada aquí, la veig com que no és que s’hagi de fer res especial. El que faries per qualsevol nen. Com m’agradaria a mi que tractessin els meus fills si fossin d’un altre país, si fossin nouvinguts. Tenir aquesta empatia, aquest saber fer. Posar-se al lloc de la família, d’arribar aquí i no entendre res i dir “ai quines coses més rares que fan aquí”. Doncs poder-los transmetre això. I el mateix temps tu interessar-te per lo seu. Ho sigui, quan tu t’interesses per la seva cultura, ells se senten com molt alliberats, se senten molt bé, i després sí que et conviden a... per exemple, jo a una	Competències docents Relació amb les famílies Competències docents	Atenció a la diversitat i personalització

mare marroquina li deia: “fes-nos un pa d'aquells”. I després és quan és molt guai, o sigui quan ells poden participar.”

“És això, no és que hagi de tenir res especial, sinó estar atent a que, com t'agradaria a tu que si, de sobte, t'anessis a l'altra punta del món i no entenguessis res.”

Competències docents

Consideres que l'educació intercultural només es treballa si hi ha alumnes d'origen estranger. “És més fàcil, et facilita. Però per exemple, clar, quan treballem diferents temes... els drets dels infants... després ja tens temes que t'hi fan anar. Però, de natural, jo crec que no ho faríem gaire. Si no fos perquè hi són ells.”

Competències docents

“Si ells ho fan, després tu tens més tendència a fer-ho. Per exemple, amb el llenguatge. Ara quan diem el bon dia, vaig dir: “home, aquest any ho podem aprendre en xinès, amb romanès, en francès, en tot això... i ara ja ho diuen en tots els idiomes.”

Activitats

Estratègies

“No sé, la manera d'integrar aquestes famílies, no? Perquè nosaltres ara, per exemple, donem una circular, en català, i brum, per tothom. Jo ja sé que la família hindú... hi ha altres famílies que tenen maneres de. Dic “vale, doncs que s'espavilin perquè, d'alguna manera, estan aquí i s'han d'espavilar”. També els hi dius “si teniu algun dubte o qualsevol cosa, m'ho pregunteu, i us ho dic”. Amb la família hindú ja vam quedar que automàticament jo els hi ficaria en castellà, que el castellà sí que l'entenen. Jo trobo que, poder, es podria fer un canvi en... no sé... que s'acostessin més. Ells venen amb una mica de por.. saps? Però no sé com fer-ho. Per exemple, aquí havíem fet les classes de català per adults. No sé quan fa. De totes aquestes mares que venien, i va anar molt bé. I encara ara, gràcies allò, després van anar a altres llocs a fer català. I allò va servir molt també per fer un intercanvi de cultures, a aquí també es feien les celebracions. I a mi, personalment, a part de fer-ho amb les mares, vaig agafar idees i coses per fer-ho a la classe. Per entendre també els nens que venien de fora, per entendre coses també de casa seva. Per exemple, la part del dol. Jo m'enrecordo una família que vaig tenir, que el pare va agafar un càncer i res... ja s'estava morint, ja no tenia solució, i la mare ens va dir: “bueno, aquesta setmana el nen no vindrà perquè el pare s'està morint i vull que ho visqui.” I aquí tothom “oh, oh, aquesta mare”. No, aquesta mare, no, ells ho fan així. I li va anar super bé. Acostar-te a aquestes cultures és super xulo, perquè et dona obertura, et dona no jutjar tant a la gent, saps? I bueno, fer intercanvis d'aquests, igual que

Dificultats educació intercultural

Propostes per a millorar l'educació intercultural

Relació amb les famílies

Dificultats i propostes ed. intercultural

quan fèiem les classes de català per adults, poder fer petits, jo que sé, el dia de, o la setmana de, saps?”

“Sí perquè, clar, aquest alumne té una família. Jo per exemple, si el nen xinès no vol venir, jo necessito saber perquè. Necessito que la família tingui confiança amb mi, que vegin que jo em preocupa, saps? De lo seu. I un cop ells guanyen aquesta confiança amb tu, ells diuen “no, no, ves a l'escola, que la B., saps? És molt més fàcil. I ells com a família... jo em poso al seu lloc i penso "ostres, si jo ara estigués a la Xina, sense entendre res..." m'agradaria que la profe del meu fill em digues vine... ostres, jo em sentiria molt bé. I més com que ho faig i ho veig, doncs... veig el canvi.”

Relació amb les famílies

Competències docents

“Has de ser molt propers amb ells, perquè ells se sentin que són part d'aquí. Perquè els d'aquí ja s'hi senten, saps?”

Competències docents

“Quines cultures treballes més? Normalment, la magrebina...? Però clar, si aquell any t'arriba un nen del Tibet, doncs aquell any exploraràs molt més aquella cultura.”

Activitats

Estratègies

PRI1

Formació inicial: Pedagogia. Posteriorment magisteri d'educació especial

Formació

Anys de docència: 34 anys

Experiència

Anys de docència al centre: 27 anys

Trajectòria

“Com a tutora no, però temps enrere, a aquí, quan van arribar molts immigrants, jo portava l'aula d'acollida de primària. Hi havia arribat a tenir-ne 15, eh. De diversitat, hi havia de Senegal, hi havia magrebins, hi havia algun xinès, però això et parlo de quan va haver-hi el boom aquell que arribaven... que cada setmana et podia arribar algun alumne.”

Experiència aules alt percentatge alumnes origen estranger

Trajectòria

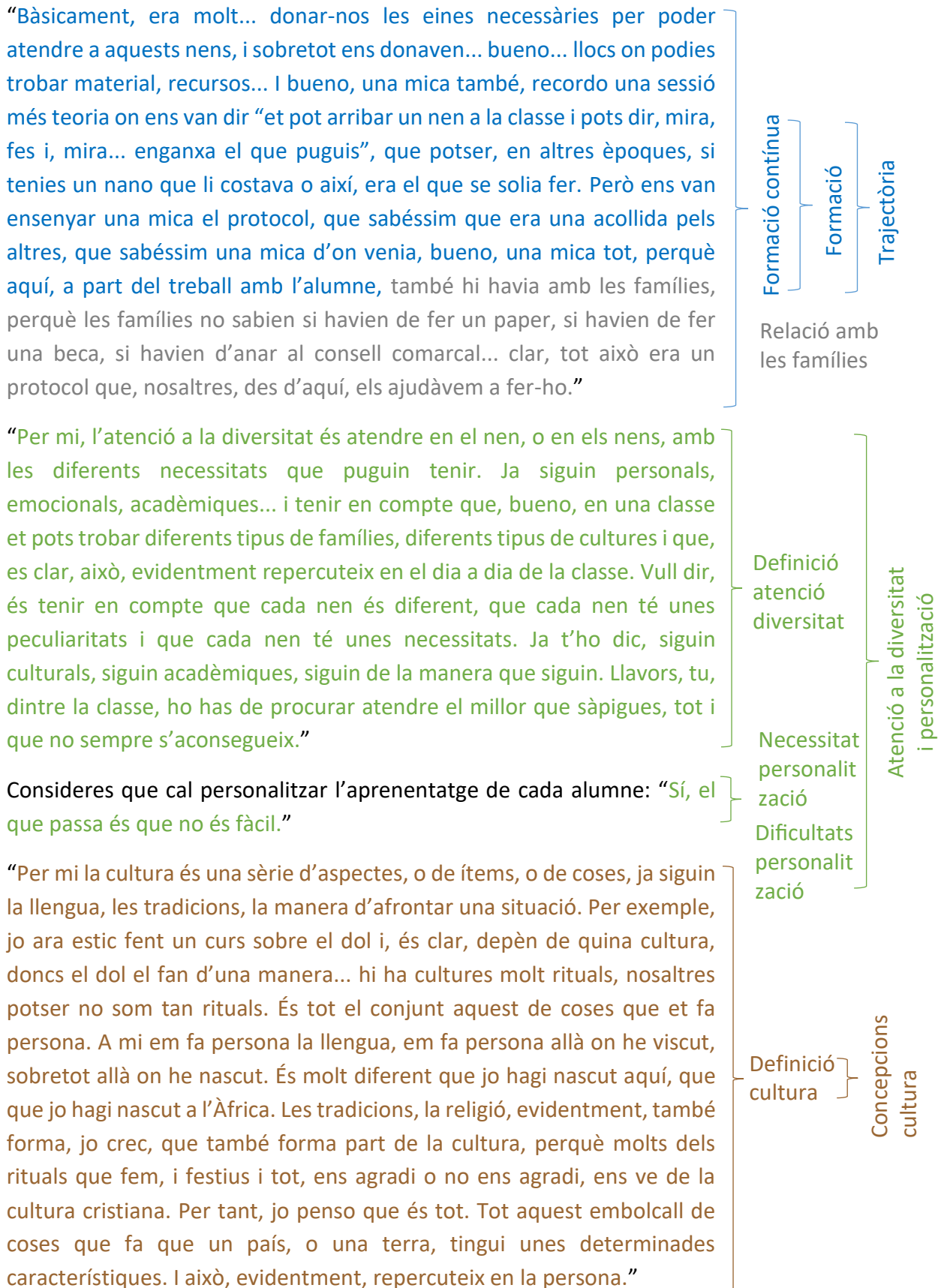
Consideres que això t'ha marcat: “Si, si. Perquè el fet de... ets molt conscient de les mancances d'aquests nens i, llavors, bueno, saps que no t'entenen, saps que necessiten tipus de materials diferents.”

“Vaig fer el curs de tutora de l'aula d'acollida, per poder portar l'aula d'acollida. Quan van muntar l'aula d'acollida d'aquí a primària, que ens van fer fer, bueno, que ho va fer la M., va fer... hi ha tot un dossier del pla d'acollida de l'escola. De com rebien aquests nens i el protocol que se seguia. I llavors la gent que fèiem, que portàvem l'aula d'acollida, des d'Ensenyament, bueno, ens van fer fer un curs.”

Formació contínua

Formació

Trajectòria

“Jo crec que... jo sóc d’aquesta manera perquè he nascut aquí, però, el que no puc ser és tancada. Si jo vaig a un altre lloc intentaré... doncs, clar, adaptar-me una mica al lloc on estic vivint. Ara, sí que no oblidaré d’on vinc, per exemple. Si no m’adapto, fracassaré. Si jo ara vaig a Sud-amèrica, doncs m’hauré d’adaptar. Però penso que hi haurà coses d’aquí que les continuaré fent, des dels menjars, des de poder celebrar, no sé, ara m’ho invento, el Tió. Celebraré lo d’allà, però tampoc voldré perdre lo d’aquí.”	Condicio nament cultura	Concepcions cultura
“Has d’estar oberta. Més ara, que saps que, bueno, que estem tots molt barrejats, no? I, clar, jo sempre penso, jo tinc els fills molt grans, i potser tindrè una jove marroquina, o bueno, doncs llavors, jo m’hauré d’adaptar. De la mateixa manera que ella, jo m’hauré d’adaptar. I no és fàcil, eh.”	Valors	
“Primer, amb molt de respecte. Molt. Perquè els nens, vull dir, els nens marquen molt. Jo crec que ara ja ha canviat una mica, però, sí que al principi clar, els de l’aula d’acollida quedaven una mica... que, a veure, no estaven sempre a l’aula d’acollida, vull dir, feien unes hores. Però és clar, ja quedaven marcats. Jo penso que primer, el respecte, i després, dir	Competències docents	
“mira, tots som diferents... però ens hem de respectar”. No vol dir que, perquè un tingui la pell negra, l’altra sigui marroquí... primer amb el respecte, i després també... que això ens ajuda una mica... una mica, no	Valors	
molt, el llibre de religió que tenim, que parla una mica de les diferent religions que tenim, les més majoritàries. I llavors, bueno, ja van veient quines maneres tenen de fer els musulmans... I llavors, això, si a la classe tinc un nen que és musulmà, doncs en el moment en el que el llibre surt alguna cosa d’ell, doncs intento que ell participi i que ens ho expliqui. Llavors si tinc... per exemple, un any, tenia un sikh, llavors amb tot lo del monyo, doncs bueno, fer que els altres també sàpiguen perquè porta això, perquè... una mica això. I, sobretot, el respecte. Però per altra	Activitats	Estratègies
banda, també que els pares d’aquests nens, també intentar que facin un pas, perquè amb els nens jo penso que no és el més difícil, jo penso que el més difícil és amb els pares. Els pares, és clar, els costa molt. Aquí, inclús havíem tingut, quan hi havia l’aula d’acollida, hi havia una tarda a la setmana que la M. feia com un taller, hi havia l’E. també, feia un taller amb les mares. I llavors els ensenyava coses bàsiques, des de què havien de fer per anar al CAP, què havien de fer per portar el nen al pediatre, si havien de demanar una beca què havien de fer. I bueno, sobretot, el català. Perquè és clar, jo per exemple, ara tinc una nena a classe que fa des de P3 que és aquí, i la mare només diu “sí, sí, sí”. Clar, vull dir, una mica també el treball amb la família, que és molt difícil. Perquè, és clar, jo vull dir, ells han de passar unes generacions... quan aquests nens que	Relació amb les famílies	

hem tingut aquí tenen la sort de poder continuar estudiant, i llavors tenen fills i lo que sigui, llavors aquests sí que ho veuran diferent. Però ara amb les famílies és una mica difícil... perquè és un treball que... si la família veu la importància que el nen vingui a l'escola, de que el nen s'involucri, que el nen participi... clar, és molt més fàcil. És clar, també tenim el problema, aquí, que aquests nens no van mai d'excursió. **Llavors, també... jo bàsicament, el respecte. Respectar la diferència perquè el nen no se senti sol, intentar fer el màxim de... que alguna vegada ho fem, alguna dinàmica, quan ve algun nen nou, sobretot d'acollir-lo, sobretot de que no el deixin sol pel pati.**"

Activitats

Estratègies

"Jo aprofito molt les situacions del dia a dia. Que sempre dona de sí, que puguis en un moment donat..."

Activitats

"Intento en el dia a dia, sobretot a l'hora de tutoria, que tenim una hora assignada a la setmana. I en alguns moments a l'hora de religió, si el tema es pot adaptar, també ho faig."

Activitats

"Primer, ser molt empàtic. Ser molt empàtic i intentar posar-se en el lloc de l'altra. Jo sempre en els nens els dic: "mireu, imagineu-vos que vosaltres us aneu al Japó, i us posen en una classe on no enteneu res". Llavors, jo penso que primer això, i entendre molt bé, o intentar entendre, el que està vivint l'altra persona. No sé quina competència seria, però jo penso que seria una competència de ser molt obert i molt empàtic."

Competències docents

Valors

Penses que per a treballar l'educació intercultural s'ha de fer en un context amb diversitat d'orígens. "Sí, perquè si no és molt difícil, i més amb els nens. Els nens han de veure-ho, ho han de viure."

Competències docents

"Ara, tot i que jo no sóc gaire amant de la tecnologia, sí que va molt bé poder posar algun vídeo o alguna cosa que vegin..." "Quan els dones exemples, i els dones situacions, que puguin ser properes a ells, clar, és molt més fàcil. Perquè clar, parlar de l'Àfrica, i més amb nens de segon, encara els queda molt lluny. Però si tu els dones exemples, si dius, per exemple, jo tinc una nena que és de l'Àfrica a classe. Si els diu: "doncs mira, aquesta nena que és de l'Àfrica, i que ella... a casa seva, la seva cultura, les seves tradicions, són diferents", doncs ells ho veuen en una persona. I llavors és molt més fàcil."

Exemples

Estratègies

"Molts dels materials, ja ens venen donats. Però sí que, de vegades, si hem de fer un conte o així... doncs mires que sí, que si pot sortir, jo que sé, un nen de l'Àfrica, o un nen xinès... tot i que ara, també t'he de dir,

Materials

Estratègies

que és més fàcil trobar-ho. Ara ja en trobes de material. Quan projectes algun vídeo, vull dir, a vegades ja surten nens que no són d'aquí.”

“En la mesura del possible, sí.”

“Aquest any jo penso que és fàcil perquè som 17 a la classe, però quan són 27, no és tan fàcil.”

“És el que et deia... també cal molt... Jo els vaig dir: “Heu de parlar amb...”, perquè abans sí que ho podíem sol·licitar des de l'escola, allò de poder anar a un casal d'aquests, o a un centre obert. Però ara no, ara s'ha de tramitar des dels assistents socials. Però la mare ens diu que clar, que l'assistent social diu que no ho necessita. Clar, si tu veus a aquesta nena... aquesta nena t'entén, aquesta nena parla català, però és clar, aquesta nena... a l'hora de fer deures, a l'hora de tenir vocabulari, a l'hora de... no té l'ajuda que tenen altres.”

Consideres que les ràtios no et permet treballar bé? “Sí. I no només amb aquests nens, no, amb nens que tinguin dificultats, amb el que sigui... jo penso que la ràtio... i més si busquem un aprenentatge que sigui, cada vegada, més personalitzat i que l'alumne sigui el centre, amb les ràtios és difícil.”

“Sí, jo penso que, a part dels materials... més materials que siguin més diversos. I bueno, jo penso que una cosa que també és important, és la predisposició del professorat. Perquè moltes vegades dones per suposat, a vegades inconscientment, que aquest nen, com que no és... bueno, és africà o és així... com que no arribarà a, doncs bueno mira, que vagi fent i ja està. I jo penso que, si tu estàs predisposada que aquest nen segueixi endavant, i que les perspectives que tu veus en ell, li transmetis, que li diguis: “no, tu ho pots fer com els altres” i així, clar... jo penso que això ha de canviar també. Que ja va canviant, però jo al principi de portar l'aula d'acollida, a veure... topàvem molt amb els tutors. Perquè ells veien que aquests nens estaven a aquí, i que ja veuríem què passaria. Però clar, jo penso que has de tenir unes perspectives de “aquest nen tirarà endavant”, aquest nen... li costarà més, li costarà menys, però no pots dir: “està aquí i prou”. Està aquí, està a l'escola, i hem d'intentar que faci el màxim i que, totes les capacitats que tingui, intentar ajudar-les a aflorar. Ara, et torno a dir, la família és important. Tenim famílies, i ara em ve una al cap concretament, que la mare ha sigut molt lluitadora. Una mare africana sense gaire recursos, sense gaire res, però que la dona ha tirat endavant. I els nanos, bueno, estan escolaritzats i estan seguint

Necessitat personalització

Dificultats personalització

Relació amb les famílies

Dificultats educació intercultural

Dificultats educació intercultural

Dificultats personalització

Dificultats educació intercultural

Propostes per a millorar l'educació intercultural

Competències docents

Atenció a la diversitat i personalització

Dificultats i propostes ed. intercultural

Dificultats i propostes ed. intercultural

super bé. Vull dir, que és clar, tu pots tenir aquest interès, però la família també t'ha d'ajudar. Vull dir, jo crec que la família l'hem de fer veure... els hem de fer confiar en l'escola. Perquè, a vegades... que no vegin l'escola com un lloc on els... a veure, és que no m'agrada dir gaire aquesta paraula... on els jutges. Que no diguis: "és que clar, el teu fill ha de portar això, el teu fill no te això...", has de dir: "vale, no té això, però com ho podem fer". Que vegin que l'escola és un lloc on volem ajudar-los, perquè a vegades ells veuen l'escola com un lloc on "a veure què em diran que no faig bé". Llavors és això, a l'escola hem de tenir aquesta predisposició, ajudar. Que les famílies vegin que és un lloc on poden demanar ajuda."

Propostes per a millorar l'educació intercultural

Relació amb les famílies

Dificultats i propostes ed. intercultural

"Els materials diversos... doncs, per exemple, que pugui haver una imatge que surti... una imatge d'un nen... inclús de paisatges, de països. Que en algun reportatge surti, ni que sigui escrit... per exemple, a ells els fa molta gràcia quan surt un text, una imatge, amb una cosa xinesa. Doncs bueno, que vegin una mica que no tot s'acaba amb el que tenim aquí. Que a veure, ara en els llibres ja no són les típiques imatges. Ja surten nens... inclús, teníem algun llibre que sortien noms de nens que no eren d'aquí, no? De Mahamadou, que recordo una lectura que sortia. Ja en trobes. Vull dir, que vegin no tot s'acaba amb els Peres, les Maries, les Ones i les Xènies."

Propostes per a millorar l'educació intercultural

Dificultats i propostes ed. intercultural

"Hem de ser molt oberts. Hem de ser molt oberts perquè, bueno... Jo quan vaig començar a estudiar no em pensava que passaria d'educació especial a portar una aula d'acollida, a tenir nens que no m'entenguessin a classe. I bueno, hem d'estar disposats a rebre el que ens vingui."

Competències docents

PRI2

Formació inicial: Magisteri educació especial

Formació contínua educació intercultural: No

Formació

Anys de docència: 13 anys

Anys de docència al centre: 13 anys

Experiència

"Jo vinc de Badalona. O sigui, molt diferent de la realitat de Girona. I, aleshores, les pràctiques, per exemple, doncs evidentment no tenen res a veure amb el context actual en el que estem aquí a l'escola. Hi havia, evidentment, nanos d'altres ètnies, d'altres cultures, i d'altres maneres de fer."

Experiència aules alt percentatge alumnes origen estranger

Trajectòria

“Sí, en fer educació especial, vulguis o no, tractes discapacitats també. I aquí també entra... doncs la diferència intercultural. I, aleshores, sí. Moltes activitats que fèiem les adaptàvem, de dir: “vale, doncs ara imagina’t que tens un nen que ve d’una cultura diferent, amb una llengua absolutament diferent, amb un context, uns costums, absolutament diferents. Doncs, què fas? Com afrontes aquest repte, com l’ajudes, quines eines li dones.”.”

Formació inicial

Formació

“No, el centre normalment, les formacions que fem, o bé les demanem els mestres, i llavors, moltes vegades et centres més en qüestions més tècniques. Per exemple, com avaluem, no? Ara estem obsessionats. O, com innovem? I ara la moda va per aquí. Tot el que és interculturalitat, a veure, queda una mica penjat, perquè fins i tot, la dimensió intercultural, que no és la plurilingüe, no la fem bé. Ja només amb això, ja t’estic dient que hi ha una manca, d’orientar una mica cap aquí. Però és que tampoc surt a demanda del professorat, per tant, no és que “oh, la direcció no hi pensa”. No, és que el claustre mateix no hi pensa.”

Formació contínua

Formació

Trajectòria

“Uau... a veure, és un concepte molt global. Però, jo, des del meu punt de vista, pel que he estudiat i pel que he vist, jo crec que és que... l’atenció a la diversitat es pot aplicar a qualsevol àmbit, no només a l’escola. En el moment en el que tractes persones, ja tens una diversitat, ja has d’atendre a tothom diferent. I hi ha persones amb les quals hi pots establir un vincle molt més emocional, i en canvi amb un altre no. Ja estàs fent una diversitat, ja estàs atenent a les persones d’una manera diferent. Això portat a l’àmbit de l’escola, implica que primer estàs tractant amb menors, en el meu cas, per tant, és molt més complex encara. Saps que en un nen, en un moment determinat, li pots exigir fins aquí, i en un altre, en canvi, no. Després entrem en l’àmbit dels nens amb necessitats especials, vull dir, que, pots fer un zoom fins arribar al més concret de tot. Que, després aquí, evidentment, necessites ja una formació, i necessites unes tècniques, unes estratègies, que això ho has d’aprendre. No tant fent un curset, com a la pràctica, d’acord? Per tant, per mi és un concepte molt ampli, que es pot aplicar a nivell de planeta, com a nivell microscòpic dins de l’aula.”

Definició atenció diversitat

“A veure, a nivell utòpic, ho trobo genial, genial, d’acord? I és cap on hauríem d’anar. Però, com a tota utopia, té els seus límits i que, per tant, llavors, al dia a dia, fa que tu no et puguis dividir en tres-centes personalitats com les que tens dins l’aula. Ja intentes respondre el que pots, però, evidentment, necessites més mans. Més mans des del punt

Necessitat personalització

Dificultats personalització

Atenció a la diversitat i personalització

de vista de l'adult. I, a llavors, aquest concepte es pot aplicar sempre que hi hagi més d'un mestre a l'aula. I aquí llavors ja entra tot el que és recursos, a nivell econòmic del centre, etc. etc.”

“La cultura no deixa de ser una motxilla que portes com a persona. I pot ser una cultura molt tancada, o una cultura molt àmplia i molt rica. Això depèn absolutament de cada persona. Si parlem llavors d'un grup, d'una comunitat de persona, doncs és evident que cada persona té uns trets culturals que el defineixen, ja pot ser la llengua, ja pot ser les creences religioses... Vull dir, és un concepte molt ampli però que tothom, quan dius cultura, saps de que parles. Jo cultura no l'entenc com: “ai, hem de llegir més” o “ai, hem de fer més espectacles”, no, jo entenc cultura com el que portes tu, del teu aprenentatge de la vida. D'acord? Aquesta és la riquesa cultural. I que, per això, que pot ser molt tancada, perquè no he tingut contacte amb ningú més i sóc jo la meva cultura, o pot ser riquíssima i, per tant, conèixer altres maneres de pensar i de fer.”

Definició cultura

Concepcions cultura

Ens defineixen els grups als quals pertanyem: “No, aquell grup pot donar-te les llavors, però després tu has de ser capaç de fer-les créixer i de barrejar-te amb altres llavors. Si no, aquesta cultura és molt pobre, no tens gaire a compartir, només amb els que tenen les teves mateixes llavors.”

Condicionament cultura

“Precisament, fent intercanvi de llavors, val? Vull dir, el més interessant d'aquesta vida és conèixer gent, i descobrir la riquesa que porten dins. I aquí, evidentment, hi intervé la cultura. Tu pots tenir... Vivim aquí mateix, i tu pots ser d'una manera a casa teva, i jo d'una altra. I fent aquest intercanvi, és quan ens enriqueixim culturalment, i descobrim noves maneres de fer.”

Activitats

Estratègies

“El que és interessant és, que si jo tinc 20 alumnes i no en tinc cap de nouvingut, no he de treballar la interculturalitat? No, home, potser tinc un nen que a casa seu, potser tenen... no sé, té un avi que ve de no se què, o té arrels d'un altre lloc, per què no ho hem de compartir? Podem anar al passat, fins i tot, i recollir les arrels culturals d'aquell nen. I, fins i tot, conèixer-nos entre nosaltres, enriquir-nos, perquè potser a casa seu és fill únic, i potser l'altra a casa seu té set germans. Uau! Això és interculturalitat, anem a canviar experiències, no? Doncs “jo a la nit dormo amb tal al llit perquè no tenim prou llits”, “ah, doncs jo no, jo a la nit dormo sola i tinc tot ple de peluixos”, hi ha diferents realitats que cal compartir, perquè no som únics.”

Activitats

Estratègies

Competències docents

“Bàsicament parlar. Bàsicament parlar. El que és l’escola, muntar activitats en que descobreixis al company, la companya. Jo crec que la interculturalitat implica intercanvi d’experiència. Per tant, és això, és obrir-se als altres. I tu com a mestra trobar les eines per fer-ho, sense forçar res.”

Activitats

Estratègies

“La gràcia de ser mestre és que, per tal que hi hagi aquesta interacció amb els alumnes, tu també has de tenir un perfil concret.”

Competències docents

“Bàsicament, el que crec, és que ha de ser una persona que li agradin els nens, per començar. Que se’ls estimi, això per començar. Per tant, aquí ja treus molta part de la població mundial, que no els agraden les criatures. Has de ser molt empàtic, ho sigui, has de ser capaç de posar-te al lloc de l’altra. Has d’intentar ser sempre objectiu, perquè et pot presentar una realitat que tu no comparteixes, per exemple, doncs perquè a casa, per exemple, són sexistes, són racistes, no sé... Però has de ser objectiu, evidentment, encara has de portar-lo pel camí que toca. Molt respectuós, molt respectuós amb tot el que et puguin dir, perquè són cultures diferents, i maneres de pensar diferents. I, jo crec que el que és fonamental, és que has de ser molt flexible, molt flexible, no pots establir “el perfil és aquest. Hem d’anar per aquí”. No, perquè cadascú és com és. No tothom pot ser com jo, per molt que m’estimi.”

Competències docents

“Per exemple, hi ha una hora de tutoria, que fem els divendres, en que ja hi ha unes activitats, diguem-ne, pensades. I moltes són precisament per a treballar conflictes, tipus: “Arriba un nen nou, no el deixem jugar a res, com ho farem? Quin paper hem de canviar?”, “Hi ha un alumne que no vol fer mai la feina, i que sempre agafa rabietes. Com aconseguim que aquest alumne, estirar-lo, i entrar-lo?” Vull dir, són situacions normals, que ens trobem cada dia, però que, vulguis o no, t’està dient com actuar davant una situació que per a tu és nova. Evidentment, hi ha el joc de... “ve un alumne nouvingut”, no sap parlar, va vestit diferent de tu, tal, tal, tal. Doncs, com ho fem per acollir-lo?”

Activitats

Estratègies

“Presentem casos. A vegades sí que han passat a l’aula. Per exemple, el típic: “hi ha dos que s’estomaquen perquè volen ser els primers de la fila. Vale, com ho solucionem?”. I això passa cada dia. Cada dia. Ja hi ha casos que són reals, i casos que no. Evidentment que si et trobes amb una dificultat que, has tingut un nano nouvingut, nouvinguda, o més d’un, i et trobes amb això... tu ja prepares, per dir: “vale, aquest divendres, anem a treballar-ho així o aixà per veure com afrontem això i com ho solucionem”.”

Activitats

“Clar, l’altre dia parlàvem de l’ajuntament, i dels diferents grups polítics, no? Que es presentaven. Clar, això també és interculturalitat, cadascú respon a la ideologia que té, i a la cultura que ha mamat a casa. Clar, tu intentes, evidentment, ser purament objectiu, però, clar, et fan preguntes que et posen en un compromís. Et pregunten per la independència de Catalunya. Clar, temes així molt actuals, **has d’intentar ser objectiu, i donar una visió molt amplia**. Tu mai et pots, pots dir: “no, és que el millor és això”. Mai. Mai. Per tant, no pots adoctrinar mai. Sempre has de deixar que ells tinguin el seu punt de vista. Clar, si et surt algú que et diu: “és que les dones no valen per res”. Ei, parem el carro. Aquí sí que, sí, perquè estem vulnerant un dret fonamental. Però, tret d’això, a mi... en puc tenir un que sigui de Vox, un que sigui de Junts per Catalunya, jo aquí no hi entraré, tret que algun d’ells s’insulti o falti el respecte. **Però sempre, sempre, el respecte, per tot**. Per tant, quan tu dius això de quan expliquem coses, has d’intentar ser el màxim d’objectiu, i deixar que ells parlin i opinin. Posar els límits, però en el moment que transgredeixen la llibertat de l’altre.”

Exemples
visions

Competències
docents

Estratègies

Valors

“Clar, a veure, amb les noves tecnologies, evidentment que tens molts més recursos, si funcionen bé... si va la wifi, etc. etc.”

Materials

“Sí, clar, molts materials ens venen donats. Perquè vulguis o no, has de fer una comprensió oral, doncs evidentment que no te l’elabores tu, sinó que busques, no? O, volem parlar de Girona, que ara estem fent Girona... doncs, clar, és inevitable, que moltes vegades, el que ja et dona fet, és el que hi ha. I és veritat que a vegades dius: “ostres, aquí podria haver sortit un nano d’una altra ètnia”, per exemple, i aquí tot són nenes, o tots són blancs... però no tendeixes a pensar, de dir: “vaig a buscar, expressament...”. Quan confeccionem nosaltres el material sí, que intentem que hi hagi sempre nens i nenes, això com a mínim. Després, que hi hagi algú d’una altra ètnia... si pensem, i tenim la sort de trobar-ne, sí. Perquè és molt fàcil que hi hagi només nens en tot el que fas.”

Materials

Estratègies

“Per força. Ara, per exemple, m’ha arribat un nen de Màlaga, que a part de dificultats d’aprenentatge, té problemes de memòria. No sap escriure, no sap llegir, i a part la dificultat de la llengua. Clar, aquí a Catalunya la llengua vehicular és el català. Doncs, evidentment, evidentment, he hagut de demanar: “si us plau, que algú faci oral fora de l’aula per poder practicar, perquè jo dins l’aula no puc fer això”. Per tant, jo aquí he demanat un recurs per aquest nen, perquè si no, és inviable que tiri endavant.”

Necessitat
personalit
zació

Atenció a la diversitat
i personalització

“Des del que has dit de: “a l’hora de buscar material, penses?”, doncs és un xip que hem d’entrar, que encara no tenim. Que, a partir d’ara, ja hi pensaré. T’ho prometo, perquè m’hi has fet pensar i m’ha agradat molt. I dins l’aula, perquè mai fas prou, sempre fas curt amb tot. Doncs si portem el xip de interculturalitat, encara més, encara més. Buscar més recursos, buscar més... “ei, treballem-ho així, en lloc de com ho fèiem fins ara”, “tinguem en compte”, o “aprofitem que tenim aquest nen per...”, val? És que, sí, mai fas prou com a mestre.”

Propostes per a millorar l’educació intercultural

Dificultats i propostes ed. intercultural

“És com a mestra que has de decidir... “eh, mira, a partir de l’entrevista, m’ha obert els ulls i, això, això, i això, ho hem de canviar”. Ets tu mateix que has d’encetar aquesta dinàmica.”

Competències docents

PRI3

Formació inicial: Magisteri educació primària

Formació contínua educació intercultural: No

Anys de docència: 4 anys

Anys de docència al centre: 4 anys

Experiència a aules amb alt percentatge d’alumnes d’origen estranger: No

Recordes haver fer alguna cosa sobre interculturalitat al grau?: “Molt poc. Sobretot relacionat amb el llenguatge, i temes de comprensió del fet que cada llengua té una estructura diferent o una fonètica diferent, i que això podia influir en els alumnes.”

“L’observació o... el tenir en compte tots aquells factors que poden influir a l’alumnat, que, en aquest cas, si em parles d’interculturalitat... però trobo que pot ser de moltes altres coses. I seria estar obert a aquestes necessitats de cadascú.”

“Per mi, l’ideal, seria poder personalitzar l’aprenentatge de cadascú, perquè trobo que tots som diferents, per tant les necessitats també ho són, no? No sé, persones diferents que, òbviament ara, amb el context que tenim, més alumnes que no pas possibilitats d’atendre’ls de manera individual, prioritze aquelles necessitats que potser estan més accentuades, o que sobresurten entre les altres.”

Formació

Experiència

Trajectòria

Formació inicial

Formació

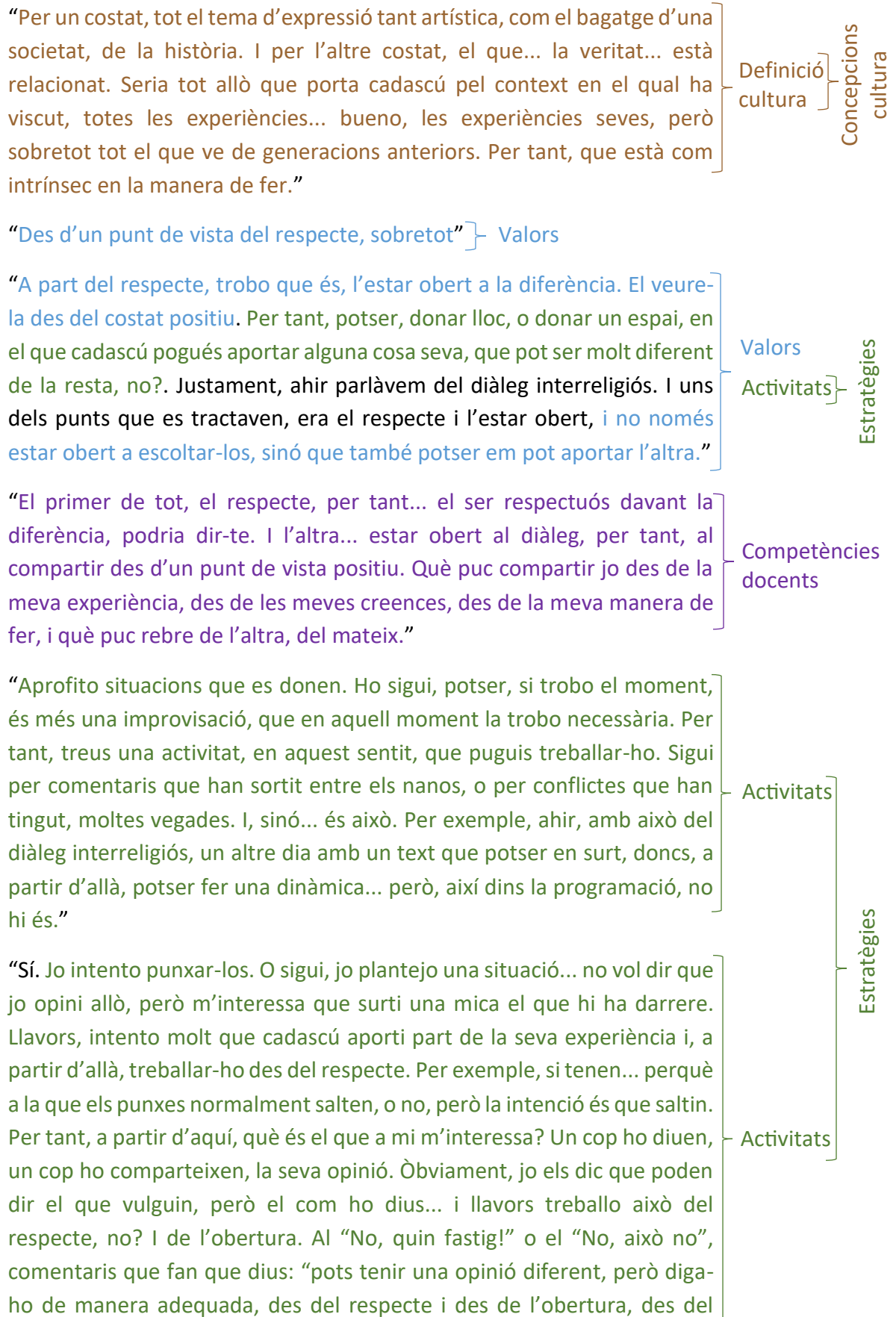
Trajectòria

Definició atenció diversitat

Necessitat personalització

Dificultats personalització

Atenció a la diversitat i personalització

rebre". Moltes vegades ens pensem que nosaltres... el nostre és el millor: "No, és que jo faig això, jo faig això altre... Jo crec això, jo crec això altre...jaja", no? "Y a mi no me digas más, que eso es lo que yo quiero". Llavors, és això, el que jo intento començar a canviar amb aquest tipus d'activitat. I si veig que no els surt d'ells, els hi proposo jo diferents idees, o diferents situacions."

"O sigui, el que jo vull, és que siguin conscients de la diversitat que hi ha entre ells, perquè... és això... les necessitats que es veuen fàcilment, perquè destaquen de seguida, aquestes no cal treure-les. En el sentit que les veuen directament, no? I no vull que es quedin amb la idea que hi ha algú fora de lloc, sinó que tots estem fora de lloc, que cadascú te la seva. Per tant, com ho poden compartir, com s'ho poden dir i... Per exemple, en els treballs en grup, treballem sempre parlant sempre des del seu punt de vista, jo sempre els hi dono aquesta fórmula: "Des del meu punt de vista, tal cosa". Perquè és típic... "És que aquest no ha treballat", "És que aquesta tal", "És que aquest sempre...", no. "Des del meu punt de vista..." i "M'he sentit d'aquesta manera"."

Valors

"A mi m'agrada moltíssim aprofitar la diversitat. Per exemple, estàvem treballant a castellà la ll i la y, i a Argentina la diuen diferent, i tenim argentins a la classe. Clar, a mi m'ha encantat poder dir: "A veure com la dieu vosaltres?". Què podria haver passat? "Jajaja, com la dius!", no? La meua reacció, quina va ser? "Que guai que tinguem algú que ens ho pugui ensenyar directament!". I, clar, es va inflar, no? Es va posar super orgullós. És molt depèn de com ho enfoquis."

Activitats
Exemples

Estratègies

"Has de treballar amb el material que tens a la classe, i de diversitat hi ha molta. Clar, si parlem de diversitat intercultural, aquí hi ha poca... bueno... poca... poca pel que fa a diversitat d'orígens, però no de cultures"

Activitats
Definició cultura

Concepcions cultura

"Des del meu punt de vista, i des de la meua manera de fer, directament busco la diversitat. Però és la meua manera de fer. No sé si dir-te d'orígens o d'altres coses, però busco la diversitat, perquè trobo que... a casa meua som molt internacionals, llavors, tenim família a molts llocs diferents. Per tant, suposo que m'agrada veure el món molt gran, de coses diferents. Però és la meua manera de fer. Com a equip, no trobo que sigui un criteri per el qual escollir un material."

Materials

Estratègies

“Per exemple, si és buscar personatges o així, busco que siguin tant masculins com femenins, no? Si busco, que sigui una qüestió de... no sé... això que et deia de les comprensions lectores, i són d'un tema que estem treballant, depèn de com, si veig que hi ha la possibilitat d'obrir el ventall cap a un lloc extern, que no sigui aquí, a prop nostre, també. O, al revés, que potser hi ha masses de fora, i potser en necessitem algun de dins. Per el tema de les llengües, també m'agrada que es pugui obrir, tant pel tema d'accents, com d'estructures...”

Materials
Exemples
visions

Estratègies

“Jo no diria especial, perquè no considero que sigui... com més important que els altres. Sinó, que diria que intento donar-li l'adequada, la més assertiva, perquè potser, els alumnes que són de fora Catalunya, perquè també hi ha gent de fora de Catalunya que també el veus que destaca per aquest costat, o sigui per no ser d'aquí mateix... o de Girona! Perquè els de Girona som molt d'aquí, també, no? No és que siguin més especial, sinó que és diferent de la resta. Per tant, trobo que és una de les necessitats que aquest alumne pot tenir, i un altre pot tenir una diferent que no té a veure amb el seu origen. O sigui, oferir a tots els alumnes el que necessitin.”

Necessitat
personalit
zació

Atenció a la diversitat
i personalització

“A mi és un tema que m'agrada molt, i en conec molt poc, ahora. Sento que em toca molt d'aprop per la meva situació familiar, i de relació d'amics, d'amistat, però no sé com ho podria fer aquí. A mi m'agradaria molt, això ja són somnis meus, però m'agradaria molt que hi hagués l'opció que l'escola connectés amb altres escoles d'altres llocs, per exemple. Això ho trobaria genial. Tant gent de parla catalana, per tant, ens tocava d'aprop, com castellà, com anglès, com el que fos. Però tenir l'oportunitat de veure altres realitat, que no són d'aquí... ho trobaria molt guai.”

Formació

Trajectòria

“Per altra banda, fer activitats que oferissin mostrar la diversitat que tenim aquí, no? Recordo una activitat de la uni, que era una fira de llengües, una cosa així. I cadascú havia de dir d'on venia i presentar alguna temàtica o alguna cosa del seu lloc d'origen. Ah! Aquesta és molt guai! Era per coses plurilingües, i així. I llavors cadascú es va fer el lloc d'origen, la cosa que volia explicar, fossin coses típiques del lloc, o així, i llavors presentar-ho. I era la fira de les llengües, o de les cultures... no ho recordo. Però coses així seria molt xulo. Tant de classe, com d'escola. O sigui, espais on compartir el que tenim, perquè ja és moltíssim, a vegades potser no cal marxar fora.”

Propostes
per a
millorar
l'educació
intercultural

Dificultats i propostes ed.
intercultural

ORIENTACIÓ

Formació inicial: Magisteri educació primària. Posteriorment psicopedagogia

Formació

Formació contínua educació intercultural: No

Anys de docència: 20 anys

Anys de docència al centre: 20 anys

Experiència

Trajectòria

Experiència a aules amb alt percentatge d'alumnes d'origen estranger: No

“L'atenció a la diversitat entenent com a única i meravellosa, i els hi dic cada dia als nens, cada persona i cada individu. Per tant, atendre a la diversitat vol dir atendre a cada individu, sigui adult, sigui petit, en aquest cas són nens, com el que és, un ésser individual i únic, que forma part d'un col·lectiu i, per tant, s'han de treballar una sèrie de coses, però també s'ha de respectar la seva individualitat, i les seves necessitats. I saber-les observar, sobretot, detectar, i saber de quina manera poder ajudar-los.”

Definició atenció diversitat

Atenció a la diversitat i personalització

Creus que s'ha de personalitzar l'aprenentatge? Com s'hauria de fer?:

“Totalment. El primer que s'ha de fer és un treball personal. Molt important. D'entendre que cada ésser és únic, és molt important. Això passa per un treball interior, per mi, clar, jo sóc molt de l'educació emocional. I entendre't a tu, estimar-te a tu, i llavors pot ajudar a créixer als altres també. Clar, com a escola, com a sistema, com a educació, ja no aquesta escola, crec que a totes, és molt complicat. Per ràtio, per... bueno... per moltíssimes coses. Però que hauria de ser personalitzat? Tant!”

Necessitat personalització

Competències docents

Dificultats personalització

“La cultura crec que és el marc en el qual es desenvolupa cada ésser humà i, per tant, hi ha de diferents, i que engloba des de mostres d'art, sobretot mostres socials, o sobretot tradicions, o sobretot tarannàs... moltes coses que estan implícites, fins i tot inconscientment, no?. I que configuren, d'alguna manera, el quadre on aquella persona acabarà desenvolupant la seva vida i, per tant, marquen molt la seva manera de ser. La marcarà, per bé o per mal, encara que sigui per dir: “Jo això no ho vull de cap manera i m'allunyo”. Si no viuríem un una bombolla, seria impossible, som éssers socials.”

Definició cultura

Condicionament cultura

Concepcions cultura

“Però cada individu és una persona única, i depèn de moltes coses, no només de les seves característiques genètiques, sinó de factor

ambientals. Depèn de quantes influències puguis arribar a rebre, no? De quant et puguis moure tu, de com hagi sigut el teu model educacional, de si el teu model t'ha permès o no deixar-te influir o no..."

"Crec que la paraula bàsica és respecte. A partir del respecte, es pot fer tot, jo considero. Escoltar molt, poder entendre molt, poder acceptar molt, i respectar molt el camí que cadascú pugui fer, per poder-ho integrar. I entendre aquesta diversitat com no lo que és més habitual aquí, en aquesta regió, en aquesta ciutat... és lo correcte. No. És que n'hi ha d'altres. I amb això hem fet molt de camí, tot s'ha de dir."

Valors

"Com tu ho tractis... per mi el mestre és super important, perquè hi ha una part que és inconscient, que és implícita. Lo que tu transmetes inconscientment, no verbal, amb el teu llenguatge corporal, amb la teva manera de fer, els nens ho capten. Els nens són hipersensibles amb tot això, i ho viuran segons tu ho visquis. Per tant, en el moment que les generacions que han anat pujant de mestres, jo crec que són molt més obertes, d'una mirada molt més oberta a la diversitat i tot plegat, això ha ajudat molt."

Competències docents

"Jo crec que la grandesa és en tractar les coses amb naturalitat i en el dia a dia. Això, no... tampoc... és que no sé fins a quins punt s'ha de treballar..."

Activitats

"no, és que és d'una altra cultura", no, és que cadascú té la seva cultura. Si tots tinguéssim la percepció de que cada ésser és únic... hi ha molta gent que té la mateixa cultura i no té res a veure, i se'ls ha de tractar super diferent. Per tant, la cultura no és res més que una diferència més en aquella persona, no?"

Definició cultura

Concepcions cultura
Estratègies

"Jo penso que un mestre, un terapeuta, el primer que has de fer és observar, detectar la necessitat, sempre és el mateix: "posar-hi nom, posem paraules: Quina necessitat té aquesta persona? Acompanyament en el dol. Quin tipus de dol? Un dol basat, o emmarcat en una cultura x. Val. La conec? No la conec? No. Vaig a informar-me." Si jo sé que amb una cultura determinada el contacte físic no és ben rebut, doncs evidentment jo no m'acostaré a tocar aquella persona. Però per fer aquest acompanyament m'he d'informar, sobretot. La informació és poder."

Competències docents

"Com ha de ser un mestre? Tolerant, respectuós, observador, empàtic... Estic intentant pensar el perfil... Per mi ha de ser amorós qualsevol mestre. Poder mirar els infants des del cor, des de... com el que és. Sense prejudicis seria un altre."

“No faig activitats concretes, perquè és el que et dic, ho estic basant en tot. No em cal que sigui d’una cultura diferent o no, el que passa que sí que surt, de retruc. Perquè, per exemple, tractem el dol, o tractem allò, o això, i clar, surten molts valors, surten moltes... molt resolució de conflictes, la família... Treballem tantes coses, que és molt fàcil que... però, és el que et dic, i els hi dic cada dia: “cadascú de vosaltres és únic”. Llavors, és molt ric, perquè des de treballar la família com algo com: “Jo amb qui visc? Jo amb qui estic?” i veus diferents models de família, que és igual si és d’una cultura o d’una altra, però perquè per a un nen pot ser igual de xocant, o més, que un altra criatura tingui dos pares o dues mares, o el que ell interpreta com a dues figures referents maternes o paternes, que... saps que et vull dir? Que que celebri el Ramadà. Llavors el que fem és això, admirar-ho. Per exemple: “és que demà no vinc perquè...”, mira, ahir m’ho va dir un nen: “No sé si podré fer tal cosa perquè demà acabo el Ramadà”, “Ostra, que guai! Ens ho vols explicar, ho vols compartir?”. I a partir d’això, de l’admiració, de dir... “Doncs que xula la diversitat. Que guai que tots tinguem coses diferents”. O clar, com que constantment parlem d’emocions, doncs: “Tu com vius això? Tu com vius allò?”, i des del respecte i: “Fixeu-vos que aquesta persona ho viu des de la ràbia. Fixeu-vos que aquesta des de la tristesa”, i està bé.”

Activitats

Estratègies

“Quan ens arriben nanus de fora, amb una llengua diferent, això és prioritari. Necessitem una aula d’acollida, necessitem una immersió lingüística, necessitem que la S. busqui materials, llibres, diccionaris visuals, que s’inventi el que sigui, perquè aquell nanu, dintre d’un aula on tothom està parlant... Tot i que el que millor funciona és la immersió total enmig d’un grup, però perquè se senti recolzat i trobar recursos, per ajudar-lo a adquirir, com a mínim, la llengua, que serà el vehicle que li permetrà relacionar-se amb els altres.”

Activitats

Estratègies

“Sí, dono una atenció especial en el sentit de atendre les seves necessitats. Però, per mi, no és atendre més que un altre.”

Necessitat personalització

Atenció a la diversitat i personalització

“El model del profe ha de ser sense prejudicis. Etiquetem molt ràpid. No tots els d’allà són així, i no tots els d’aquí som aixà.”

Condicionament cultura

Concepcions cultura

Competències docents

“El problema és tot el que nosaltres ja portem après, la nostra motxilla, el que pensem que pot estar bé o malament. Això comporta un desaprendre. I aquí trobaran moltes teories que et diran que es pot o no

desaprendre per treure prejudicis, i d'altres que et diran que sí. Jo aquí ja no entro. Jo crec que estem fent bé moltes coses. Moltes coses bé. I que, si falta algo? Bueno, falta encara obrir-se una miqueta més. Obrir les mires. Deixar el judici. És el gran mal. Tots el tenim, però hi ha persones que el tenen més gran. Deixar el judici i el prejudici, allò de dir: "Això, com que és així, està malament", o no; "Això, com que ve d'aquí, serà de tal manera", o no. L'etiquetar. Però ja et dic, tant amb cultures com amb tantíssimes coses. A un altre nivell, aquí, quan fem el traspàs d'informació d'un curs a un altre, la informació sobre els nanus, és super important que sigui objectiu, perquè si tu ets profe i jo sóc profe, i et vinc i et dic: "Ui, aquest, fatal", el que tu estàs rebent, ja és una informació contaminada. Doncs igual amb tot. Si poguéssim fer un reset, i començar de zero amb tot el que ens entra... Però això és molt complicat. Llavors, aprendre a posar aquests filtres."

Difficultats educació intercultural

Difficultats i propostes ed. intercultural

EQUIP DIRECTIU

Formació inicial: Magisteri educació primària.

Formació contínua educació intercultural: No

Formació

Anys de docència: 18 anys

Anys de docència al centre: 18 anys

Experiència

Trajectòria

Experiència a aules amb alt percentatge d'alumnes d'origen estranger: No

"Jo crec que tot et dona un bagatge perquè després tu, en el moment que entres a la teva tasca docent, puguis aprofitar. Jo recordo que hi havia alumnes d'ètnia gitana, i el tracte que tenien amb aquests alumnes era espectacular, i amb les famílies."

Pràctiques

Experiència

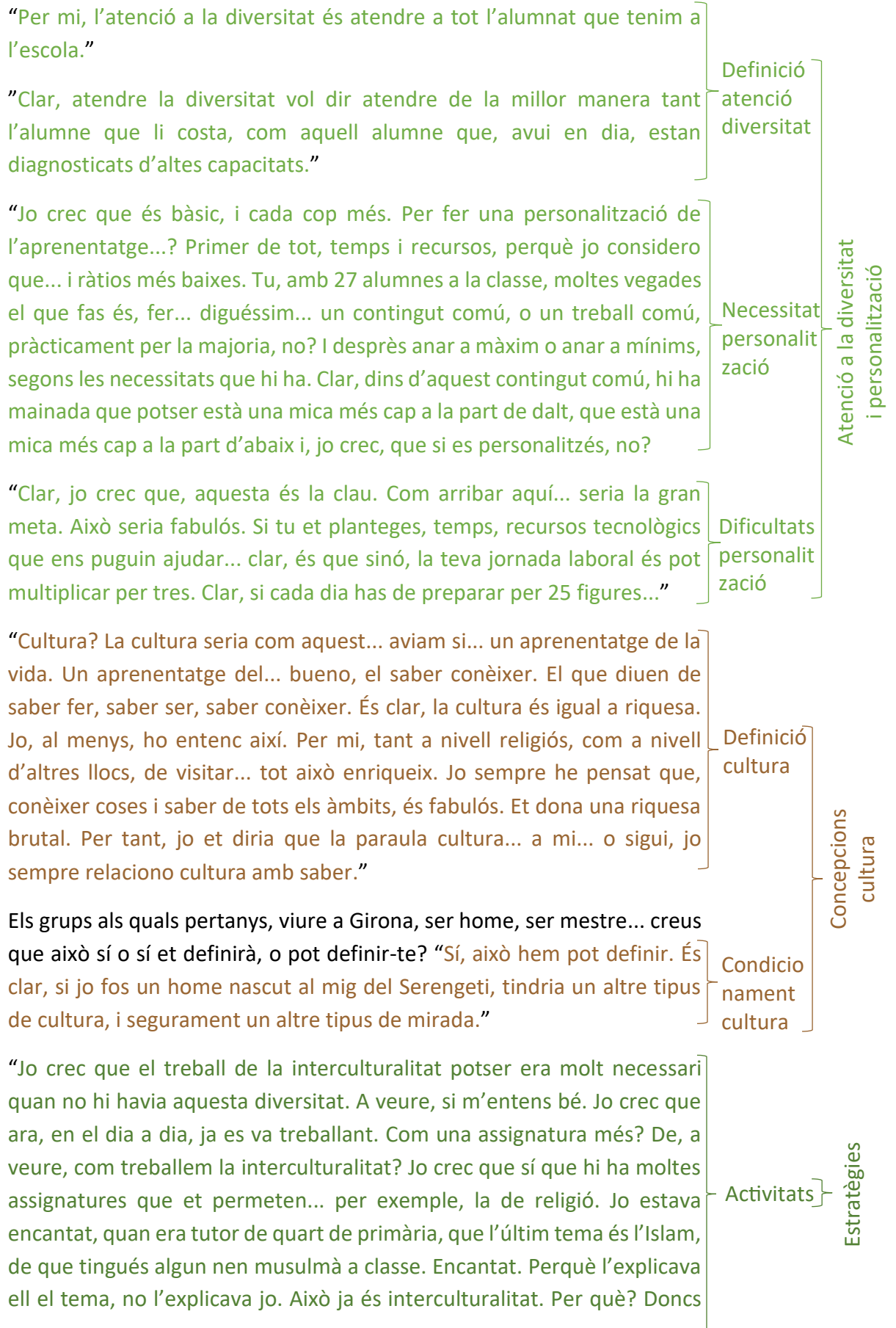
Trajectòria

"Recordo l'assignatura, que la vaig fer amb... no recordo el nom... Besalú, Xavier Besalú. Recordo una assignatura, de les més interessants que vaig fer. Vull dir, de fet, ens feia participar molt. Era una assignatura optativa. Recordo que em va tocar treballar de valent, intensa, i vaig aprendre moltes coses." "Recordo moments, no recordo temàtiques. Recordo debats, ens passava uns textos, ens feia participar molt. Recordo trobar retalls de diari vinculats a les temàtiques, portar-los a l'aula, debatre'ls, parlar amb ell. L'assignatura era Educació Intercultural."

Formació inicial

Formació

Trajectòria

perquè ell posa a sobre de la taula totes les coses que fan a casa seva, amb la seva família, en esdeveniments religiosos. Que després hi pots estar més d'acord, menys d'acord... però tu, ja, de primera mà, t'estan obrint un ventall... que això a la nostra edat era impensable.”

Creus que ha de ser una assignatura? “Com a tal, jo crec que no, que s’ha de treballar en el dia a dia.”

Activitats } Estratègies

“Bueno, doncs fomentar molt el respecte per les diferents cultures. Fomentar molt la cohesió de grup amb els alumnes. Val a dir, també, que cada cultura té algun tret diferencial, jo ara et podria dir algun tret concret dels marroquins que estan aquí a l’escola. Bueno, tenen un perfil. Igual que suposo que el podem tenir també nosaltres, o la gent de l’est, o que el té la gent xinesa. Vull dir, a nivell de caràcter, o no sé... això també és una cosa que hem de treballar. Vull dir, ells amb nosaltres, i nosaltres amb ells. Una qüestió de caràcter. Però jo crec que això és una cosa que es treballa en el dia a dia.”

Valors }
Condicio }
nament } Concepcions cultura
cultura }
Activitats } Estratègies

“Jo ho treballaria en que hem de ser capaços de posar-nos sempre en el lloc de l'altra. Ser sobretot... de tenir aquesta capacitat d'empatia. Si tu, per exemple, tens una companya a classe que està gent el Ramadà, i tu veus que li costa, que no tira i, en lloc de... esteu fent un treball en grup, i només pot menjar quan el sol s'envà, i no beu res i està fet pols... Doncs, no sé “no et preocupis. Jo sé que això et costa, jo et dono un cop de mà. Ja aconseguirem fer aquest treball”, i no “mira el pringat aquell el que està fent, i sobre ens està fotent aquí el treball enlaire”. Bueno, doncs jo crec que el que s’ha de treballar és això.”

Valors

“Jo crec que el primer de tot, el professora ha de ser, o ha de tenir una gran obertura de mirada. Que ha de tenir una obertura molt important de mirada. Ser una persona que sigui molt assertiva, molt empàtica. Que tingui moltes ganes, també, d'aprendre coses. Que no es pensi que ho té tot... bueno, de fet, crec que ara no hi ha cap company que ho cregui, com passava abans de “cada maestrillo con su librillo”, de “jo ho sé tot, tu no saps res. Jo t’ho ensenyo tot i tu escoltes i calles, i ja està”. Aquesta capacitat també de compartir, de saber-te enriquir amb els alumnes que tens a la classe és fantàstic. I no és un tòpic, és que jo, de veritat... ser humil jo crec que també és una gran competència, saber que tu no ho saps tot.”

Competències docents

